

Preference partnerských vztahů mladých lidí ve vztahu k rodinnému prostředí

Pavλίna Javoříkova

Bakalářská práce
2019

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Pavína Javoříková**
Osobní číslo: **H160052**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Preference partnerského života mladých lidí ve vztahu k rodinnému prostředí**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti partnerství, manželství, nesezdaného soužití a rodinného prostředí.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FIALOVÁ, Ludmila, Dana HAMPLOVÁ, Milan KUČERA a Simona VYMĚTALOVÁ. Představy mladých lidí o manželství a rodičovství. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, 163 s. ISBN 80-85850-87-7.

FRANCOVÁ, Marie a Jana DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ. Rozvody, rozchody a zánik partnerství. 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 248 s. ISBN 978-80-7357-586-1.

KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 215 s. ISBN 978-80-7367-383-3.

MATOUŠEK, Oldřich. Rodina jako instituce a vztahová síť. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 161 s. ISBN 80-86429-19-9.

MOŽNÝ, Ivo. Rodina a společnost. 2., upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008, 323 s. ISBN 978-80-86429-87-8.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Helena Skarupská, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **10. ledna 2019**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2019**

Ve Zlíně dne 10. ledna 2019

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 13.2.2019

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně při pracovních dnech před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užívá-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přiměřeně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Téma bakalářské práce je preference partnerského života mladých lidí ve vztahu k rodinnému prostředí. Práce je rozdělena do dvou částí. První část - teoretická, která charakterizuje rodinu, jak vypadala dříve a jak vypadá rodina dnes, popisuje rodinné prostředí. Dále se také zabývá formami partnerského života a vlivem rodiny na výběr partnera. Druhá část - praktická, jejímž cílem je zjistit, jakou formu partnerství upřednostňují mladí lidé.

Klíčová slova: Rodina, manželství, nesezdané soužití, singels, registrované partnerství, rodinné prostředí.

ABSTRACT

The topic of the bachelor thesis is the preference of the partnership life of young people in relation to the family environment. The thesis is divided into two parts. The first part, theoretical, which characterizes the family, what it looked like in the past and how it looks nowadays, it also describes the family environment. Furthermore, also deals with forms of partner life and family influence on the choice of a partner. The aim of the practical part is to find out what form of partnership young people prefer.

Keywords: Family, marriage, cohabitation, singles, registered partnership, family environment.

Děkuji PhDr. Heleně Skarupské, Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce. Její cenné rady a věcné připomínky mi byly velkým přínosem. Také bych chtěla poděkovat své rodině za velkou podporu při studiu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 RODINA	10
1.1 HISTORICKÝ A SOUČASNÝ POHLED NA RODINU	11
1.1.1 Typy a funkce rodiny	12
1.2 RODINNÉ PROSTŘEDÍ	15
2 FORMY PARTNERSKÉHO ŽIVOTA	17
2.1 MANŽELSTVÍ.....	18
2.2 NESEZDANÉ SOUŽITÍ.....	19
2.3 RODINY S JEDNÍM RODIČEM	19
2.4 REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ.....	20
2.5 SINGELS	21
3 VÝBĚR PARTNERA	23
II PRAKTICKÁ ČÁST	24
4 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	25
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE A OTÁZKY	25
4.2 VÝZKUMNÝ SOUBOR A TECHNIKA SBĚRU DAT.....	26
5 ANALÝZA DAT	27
5.1 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	27
6 INTERPRETACE DAT	42
7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI	46
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	48
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	50
SEZNAM GRAFŮ	51
SEZNAM TABULEK	52
SEZNAM PŘÍLOH	53

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je Preference partnerských vztahů mladých lidí ve vztahu k rodinnému prostředí.

Práce je rozdělena do dvou částí. První část teoretická se zaměřuje na rodinu jako takovou, na rodinné prostředí a dočteme se, jaké známe formy partnerského vztahu. Toto téma je aktuální a nadčasové, ale dotýká se každého člověka. Každý den potkáváme, vidíme, navštěvujeme, slyšíme, ale také možná jen míváme lidi kolem nás a každý má svůj jedinečný životní příběh. Manželství má v Česku určitou hodnotu, ale každý druhý sňatek končí rozvodem. Dříve manželství bylo považováno za náboženský akt, dnes tomu neukládáme takovou váhu, můžeme říci, že se jedná spíše o smlouvu. Trend uzavírání manželství v dnešní době stoupá. Ovšem někteří mladí lidé zastávají názor, že k tomu, aby se mohli milovat a žít spolu, nepotřebují oddací list. Zásadním krokem pro založení rodiny je narození dítěte. Ať už mladí lidé žijí v manželství nebo v nesezdaném soužití, zakládají rodiny v pozdějším věku, než tomu bylo dříve. Rodina se vyvíjí od nepaměti a také se mění v průběhu doby. Další alternativou partnerských vztahů je u mladých lidí život singles. Lidé bez partnera věnují svůj život studii, budování kariéry či zálibám. Velmi diskutovanou otázkou dnešní společnosti je i registrované partnerství. Nejen homosexuální páry bojují za to, aby registrované partnerství bylo v určitých oblastech práva totožné, jako svazek manželství.

Druhá polovina bakalářské práce je věnována praktické části, která obsahuje čtyři kapitoly. Budou vymezeny výzkumné cíle a následně vymezeny i výzkumné otázky, výzkumný soubor a technika sběru dat. Cílem bakalářské práce je zjistit jakou formu partnerského soužití preferují mladí lidé. V druhé kapitole analyzujeme data, které jsme získali dotazníkovým šetřením. Výsledky dotazníkového šetření budou znázorněny v grafech a tabulkách. Třetí kapitola je věnována interpretaci a souhrnu zjištěných dat. Na závěr v poslední kapitole najdeme doporučení pro praxi.

Sociální pedagogika je vědní disciplína, která je velmi obsáhlá. Jedním z předmětů sociální pedagogiky je výchova a rozvoj jedince. V této práci se zaměříme na jedince a prostředí. Právě rodina je prvním socializačním činitelem, kde se setkáváme se sociálními rolemi.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

Rodina je společně žijící malá skupina lidí spojená pokrevními svazky a úzkými citovými vazbami. (Kraus, Poláčková, 2001)

Rodina je malá, primární, neformální sociální skupina, kterou tvoří jedinci spojení pokrevními, manželskými a adoptivními vztahy. (Klapilová, 2000)

Dle Možného (2008, s. 99) může být rodina v nejširším vymezení definována jako: „*institucionální zajištění lidské reprodukce, legitimní v dané společnosti*“, *anebo, česky, společností uznávaný způsob, jak mít a vychovávat děti. Lidská rodina jako sociální instituce musí proto obsahovat i jistý prvek trvalosti. Platí to i v situaci relativního blahobytu a záchytných sítí sociálního státu, protože tyto zdroje špatně pokrývají právě tvorbu sociální způsobilosti.*“

Český právní řád rodinu nijak nedefinuje, ale pokládá ji především založenou v manželství. Rodinu můžeme jednoduše popsat jako malou neformální skupinu, která má mezi sebou citové vazby. Také ji ale můžeme chápat jako společenství osob, které mezi sebou mají blízký nebo příbuzenský vztah, bez ohledu na právní závazky. Oblast rodinného práva nalezneme v Občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb.)

Rodina ve společnosti má nezastupitelnou úlohu a plní nezbytné funkce. Společenský systém utváří pohled na rodinu. Rodina v moderní a post moderní době prošla proměnou. Ovšem biologicko-reprodukční funkce rodiny zůstala téměř zachována. Má dopad na demografickou křivku státu a pokračování rodu. Socioekonomická stránka se v moderní společnosti změnila. Rodina se více zapojuje do ekonomického růstu spotřebitele. Složka socializačně výchovná je podstatná pro dítě, které se v rodině poprvé setkává se socializací do společnosti a utváří si tak prvotní pohled na svět. Podpora jednotlivých členů rodiny je sociálně - psychologická oblast, dítě vyrůstá v určité sociální skupině, důležité je pro něj pocit sounáležitosti. Tuto citovou funkci nemůžeme nahradit žádným institucionalizovaným zařízením, tuto citovou funkci získáváme v rodině. Rodina nám pomáhá uvědomovat si místo ve společnosti. Rodinu vnímáme jako prvního socializačního činitele. (Kraus, Poláčková 2001)

Pokud se podíváme na rodinu z pohledu práva tak rodinu označíme jako *základní článek společnosti*. Sociologové uvádí pojmy *sociální instituce* nebo *malá sociální skupina*. Sociální psychologie užívá výraz *primární skupina*. Pedagogové kladou důraz na *výchovně socializační funkci* rodiny a ekonomové vnímají rodinu jako *výrobní a spotřební jednotku*. Dalo

by se říci, že rodina je komplexí systémový celek, který je schopen reprodukce, svých základních podmínek. (Kraus, Poláčková 2001, s. 78)

1.1 Historický a současný pohled na rodinu

Pojem rodina existuje už od nepaměti, její forma se však měnila. Tak, jak vypadala a fungovala společnost, tak fungovala i rodina. Římská rodina byla chápána nejen jako společenství osob, ale i majetku. Dominantní postavení měl otec jako hlava rodiny. Cílem rodiny bylo zabezpečit pokračování rodu. V tradiční rodině ještě na počátku dvacátého století rodina byla hlavně ekonomicky formována. Sňatek z lásky byl téměř nemožný, rodina dodržovala jisté zásady a tradice. Emocionální stránka rodiny byla velmi upozaděná. V post moderní společnosti se začaly měnit sociální struktury. Vlivem průmyslové revoluce, otcové odcházeli do zaměstnání mimo domov a vzdělávací funkcí rodiny převzaly vzdělávací instituce. Zásadní vliv na změnu rodiny měla i urbanizace, kdy se lidé z vesnic začali přemísťovat do měst. Rodiny přestávali žít mezigeneračně. (Veselá, 2003)

Rodina v komunistickém období

V 70. letech začaly vznikat sítě sociálního zabezpečení, které podporovaly zakládání rodin. Téměř 90% mladých mužů a 96% mladých žen, vstupovalo do manželství a zakládalo rodiny. Stát se snažil tuto formu maximálně podpořit a to tím, že umožňoval nízko úvěrové novomanželské půjčky, existovalo dostatek jeslí a mateřských škol, aby ženy se mohly vrátit do zaměstnání. Ovšem primárním společenským záměrem nebylo blaho rodiny, ale cílem bylo odpoutat pozornost od politické činnosti. (Fialová, 2000)

Znaky současné rodiny podle Krause (2014):

- Demokratizace rodiny - žena se podílí na chodu domácnosti, změna se týká postavení členů rodiny.
- Izolovanost rodiny – rodina se uzavírá do soukromí, rodina nežije vícegeneračně, upadá komunikace se sousedy.
- Zmenšování rodiny – zvyšuje se počet osob, co žijí v jednotlivých domácnostech samostatně.
- Rozpad rodiny- úpadek rodinného setkávání.
- Časové zaneprázdnění – rodiče jsou zatíženi pracovními povinnostmi a nezbývá jim dostatek času na relaxaci, volný čas, netráví s dětmi tolik času, kolik by potřebovali nebo chtěli.

- Dvukariérový model rodiny – důsledkem je emancipace žen, které věnují více času kariéernímu růstu a to může vést k rozpadu rodiny.
- Rozvody rodiny – každé druhé manželství končí rozvodem a některé děti přestávají být v kontaktu s jedním ze svých rodičů.

Znakem československé rodiny v období druhé poloviny 20. století bylo založení manželství. Manželství bylo společenskou normou tehdejší doby, základní rys společenského života. Tento pohled vycházel z křesťanských tradic, které byly považovány za určitou nepsanou společenskou normu. (Kraus, Poláčková, 2001)

Současný pohled na rodinu se zásadně liší od rodiny, která byla dříve. Primární činností není starání se o děti a jejich výchovu, ale starání se o sebe a své potřeby. A proto nejsou rodiny tak stabilní. Děti nemají takový pocit bezpečí a jistoty, jak tomu bylo v tradiční společnosti. Dalším problémem je mnoho sociálních rolí, které jedinec v moderní společnosti zastává. Tyto problémy se pak promítají do výchovy a vzdělání. V současnosti neexistuje jeden činitel, který by dítě bral jako celistvou osobnost, ale vždy si vybíráme jen roli, kterou chválíme či káráme. Následek je takový, že dítě není v sociální a psychické pohodě. (Hamplová, 2006)

Znakem rodiny může být i socioekonomická úroveň rodiny. Rodiny, které mají nízký finanční příjem, se mohou dostat do ekonomické tísně, která je nutí vzít si půjčku. Stává se, že rodina nezvládá půjčku splácet a dostává se do finančního dluhu popř. exekuce. Socioekonomické nedostatky se promítají i na dítěti. Dítě, které nemá dobré oblečení, školní pomůcky, peníze na stravování a tak dále se může stát terčem šikany. Mladé rodiny s dětmi se často dostávají do podobných situací. V rodině vyrůstáme celý život, rodina nám dává příklady sociálních rolí. (Přadka, 2004)

1.1.1 Typy a funkce rodiny

Typy rodiny

Podle různých autorů lze rozlišit i typy rodiny. Zde máme rozdělení podle Giddense (1999). Kraus (2014) rozdělení doplnil ještě o dva další typy.

Nukleární typ – skládá se z dospělých rodičů, jejich nebo adoptivních dětí a společně žijí v jedné domácnosti.

Rozšířený typ – v rodině žijí další příbuzní, prarodiče, tety, synovci. (Giddens, 1999)

Orientační typ rodiny – rodina, kde jedinec sám vyrůstá.

Prokreační rodina - jedinec si najde partnera a založí vlastní rodinu. (Kraus, 2014)

Typy rodin můžeme dále rozdělit podle strukturálních a strategických vzorců. Tři základní typy. První je uzavřený rodinný systém, má pevnou strukturu a řád. Druhým typem je otevřený rodinný systém, kdy řád a změna vyplývají z rodinné struktury. Posledním typem je nepravidelný či náhodný rodinný systém, struktura rodiny je nestabilní. Každý rodinný systém je unikátní a specifický. Mezi jednotlivými typy neexistují jasné hranice a tím pádem dochází ke smíšení typů. Z tohoto důvodu nemůžeme většinu rodin zařadit k určitému typu. (Kantora, Lehra in Sobotková, 2001)

Funkce rodiny

V dnešní společnosti stále vzrůstají nároky a požadavky na rodinu, i když důsledkem rozpadající se společnosti plní své funkce nedostatečně. Ale i přesto, je pořád nenahraditelnou institucí. (Kraus, 2008)

Rozdělení funkcí dle Blahoslava Krause (2008)

a) Biologicko-reprodukční funkce

Je významná jak pro jednotlivce, kteří tvoří rodinu, tak i pro společnost jako celek, protože společnost jako taková potřebuje stabilní reprodukční základnu. Proto je i v jejím zájmu, aby se rodily děti, což je dle současného trendu ve většině vyspělých zemí spíše překážkou pro profesní růst a vlastní seberealizaci rodičů. Důsledkem je právě úbytek dětí, partneři plánují mít pouze jedináčka nebo uvažují o tom, že by děti neměli vůbec a ženy se stávají matkami až v pozdějším věku než tomu bylo dříve zvykem.

b) Sociálně-ekonomická funkce

V rozvoji ekonomického systému společnosti, je opět rodina chápána jako velmi významný prvek. Členové rodiny se v rámci svého povolání zapojují do výrobní i nevýrobní sféry, kdy trh je závislý na spotřebiteli, kterým se stává právě samotná rodina. V důsledku zvyšování životních nákladů a i nezaměstnanosti se může stát porucha v ekonomické funkci rodiny, která se projeví v hmotném nedostatku rodiny.

c) Ochranná funkce (zaopatřovací, pečovatelská)

Tato funkce spočívá v zajišťování životních potřeb všech členů rodiny - biologických, zdravotních a hygienických. I tady nastaly změny, před rokem 1989 přejímal tuto funkci částečně stát formou důchodového a nemocenského pojištění, povinnými preventivními

prohlídkami, očkováním apod. Po roce 1990 je znovu rodina v též funkci více zainteresována a je očekávána její spoluúčast př. pacienti jsou z nemocnic jsou domů propuštěni dříve do domácího ošetřování, finančně se podílí na zdravotní péči, preventivní prohlídky nejsou organizovány školami, zanikají ozdravovny atd.

d) Socializačně-výchovná funkce

Rodina je také skupinou, která učí dítě přizpůsobovat se životu, osvojovat si základní návyky a způsoby chování. Hlavní úlohou socializačního procesu v rodině je příprava dětí a mladistvých na vstup do praktického života. Také je potřeba zmínit působení mladší generace na tu starší např. při zacházení s moderními komunikačními prostředky. Prodlužuje se doba, kdy vedle sebe žijí i tři generace, tudíž roste i dosah socializačního působení dětí na rodiče a prarodiče v užší i širší rodině.

Rodina často přesouvá odpovědnost za výchovu na školu a čeká, že profesionální přístup učitelů napraví chyby, kterých se rodiče ve svých výchovných postupech dopustili. Tyto chyby jsou způsobeny nevhodnými přístupy ve výchově – od velmi liberálního, kdy je dítěti vše dovoleno, přes hýčkájící, kdy je dítě rozmazlováno nebo hypochondrizující, tam rodina projevuje o dítě nepřírozené obavy až po autoritativní, kdy dítě musí plnit příkazy. Optimální je přístup demokratický, který je založen na vztahu, partnerství a diskusi.

e) Emocionální funkce

Má nezastupitelné a zásadní místo, protože žádná jiná instituce nedokáže vytvořit podobné a tak velmi potřebné citové zázemí, pocit bezpečí, lásky a jistoty. Lze ale velmi dobře sledovat transformaci úrovně a kvality a jak se s těmito požadavky na tuto funkci rodina vyrovnává. Jde sledovat, jak se od 90. let minulého století tato funkce mění, rodina ji naplňuje s velkými obtížemi nebo vůbec a proto narůstá počet dětí, kterou jsou citově deprimovány nebo dokonce i týrány.

f) Zábavě-rekreační funkce

Rozhodně je rodina i institucí, která by neměla zapomínat na rekreaci, relaxaci a zábavu, protože aktivity tohoto typu se týkají všech členů rodiny a mají pro ně obrovský význam. Projevem této funkce je např. trávení volného času pohromadě, věnování se zájmovým činnostem, dovolené apod..

1.2 Rodinné prostředí

Prostředí

Pojem prostředí je užíván všeobecně. Můžeme ho najít ve společenských vědách, ale i ve vědách přírodovědných, jako je například fyzika nebo chemie. Pro prostředí je typické to, že jsou to předměty, věci, jevy které nás obklopují. Můžeme hovořit o tzv. životním prostředí, je to prostor, ve kterém žijeme a vyvíjíme se. Pro člověka to nejsou jen hmotné, materiální věci, ale i duchovno, které nám pomáhá při rozvoji osobnosti. Životní prostředí je svět kolem, se kterým jsme ve vzájemném působení. Člověk díky své aktivitě může prostředí kolem sebe měnit. (Kraus, 1999)

Vztahové sféry v životním prostředí můžeme přiblížit ke třem sférám. Do sféry vztahů *člověk - příroda*, zahrnujeme sem přírodu živou i neživou. Druhou sférou jsou *lidé – výsledky lidské aktivity*, které naplňují jak stránku materiální, ale i duchovní. Třetí sféra představuje užší i širší pojetí sociálního prostředí a nazýváme ji *lidé – lidé*. (Kraus, 1999)

V dnešní době víme, že prostředí, do kterého se rodíme, vyrůstáme a žijeme v něm, nás ovlivňuje a do jisté míry nás poznamenává. Prostředí, které se zdá být velmi dobré však, ale není zaručené, že tomu tak je a i naopak, prostředí špatné nemusí mít negativní dopad. Musíme brát v úvahu i jiné ovlivňující faktory např. pohlaví. (Kraus, 2008)

Rodinné prostředí

V lidské společnosti je rodinné prostředí považováno za nejvýznamnější zdroj vlivů na osobnost člověka. Rodinné prostředí působí na psychický, tělesný i sociální charakter. Rodinným prostředím označujeme to prostředí, do kterého se narodíme. Nemůžeme si jej vybrat ani změnit. Toto prostředí na nás působí celý život, od narození po smrt. Dobrá komunikace v rodinném prostředí je nápomocná k vyřešení problémů. V každém rodinném prostředí panuje určitá atmosféra. Pokud je atmosféra harmonická, členové rodiny pocítí klid, bezpečí, lásku, porozumění. Pokud je atmosféra nepříznivá, v rodině jde cítit napětí a úzkost a má to dopad na osobnost člověka. (Škrabánková, 2004)

Dobré rodinné prostředí utváří osobnost, která je relativně stálá, dynamická a v průběhu života se formuje. Jako osobnost se nerodíme. Schopnosti nejsou vrozené, ale na základě vrozených vloh je můžeme rozvíjet. Charakter, soubor psychických vlastností, utváří se na základě mravního přesvědčení, není ani vrozený, ale ani dědičný. Je ovlivněn rozumovou vyspělostí, temperamentem a schopnostmi. Rozumová vyspělost má základ v rodině, určuje

tím sociokulturní úroveň rodiny. Dynamickou složkou osobnosti je temperament, utváří ho nejen prostředí ale i dědičnost. S věkem se temperament může měnit. Ovšem rysy osobnosti jsou přímo zakódovány v charakteru rodinného prostředí. Povahové vlastnosti jako je upřímnost, vytrvalost, pravdomluvnost vznikají v rodinném prostředí. (Škrabánková, 2004)

Rodina je primárním socializačním činitelem. Rodina je na počátku rozvoje osobnost a může formovat osoby, které v ní vyrůstají, a předává hodnotový systém. Socializace nám pomáhá při osvojování sociálních rolí. Na základě sociálních rolí okolí předpokládá určitý způsob chování a jednání. (Kraus, 2008)

Na rodinné prostředí můžeme nahlížet z několika pohledů, z demograficko-psychologických podmínek, materiálně-ekonomických faktorů a kulturně výchovné oblasti. Demograficko-psychologické podmínky se zabývají strukturou rodiny, zda je rodina úplná či neúplná a kolik sourozenců v rodině vyrůstá. Zajímá se také o vnitřní stabilitu v rodině, zaměřuje se na emocionální atmosféru uvnitř rodiny a na vztahy mezi rodiči a dětmi. Materiálně-ekonomické faktory rodinného prostředí se zabývají profesí rodičů, úrovní bydlení, finanční situací rodiny. Kulturně-výchovná oblast rodinného prostředí se zabývá životním stylem v souvislosti s využitím volného času rodiny, postoji dětí ke kulturním akcím, politickému dění, vzdělání a práci. Ovšem všechny tři oblasti se vzájemně prolínají a nemůžeme je jednoznačně vymezit. (Kraus, 2008)

2 FORMY PARTNERSKÉHO ŽIVOTA

Partnerský život se týká dvou jedinců, kteří spolu žijí. Partnerské soužití známe především ve formě manželství. Existují však, ale i jiné formy partnerského soužití. Řadíme mezi ně nesezdané soužití, neúplné rodiny, registrované partnerství, singels a další. (Ondrejko, 2006)

Trendem dnešní doby je zakládání rodiny ve vyšším věku, to ovlivňuje pokles plodnosti a tím pádem i uzavírání sňatků v Česku. Více se setkáváme s formou nesezdaného soužití, kdy lidé nemají potřebu svůj vztah legitimizovat a děti se rodí do nemanželského vztahu. Navyšuje se i počet mladých osob, které žijí samy. Tyto změny můžeme pozorovat od 90. let dvacátého století. Někteří lidé zastávají názor, že manželství je stabilnější než nesezdané soužití. Jiní se domnívají, že nezáleží na formě partnerského vztahu, ale můžeme se i setkat s názorem, že manželství je zcela odlišné od nesezdaného soužití. (Maříková a kol., 2010)

Způsob života, jakým se žilo před rokem 1989, se zásadně liší od dnešní doby. Vytvářely se politické sociální jistoty a ty měly mladou generaci odvést od politické aktivity. Lidé měli jistotu zaměstnání, v té době takřka neexistovala nezaměstnanost. V pracovním poměru byli všichni lidé, kteří byli schopni pracovat. Pokud manžel neprokázal dostatek finančního zajištění rodiny, do práce chodily i ženy. To přimělo v 70. letech 20. století společnost k tomu, že se začaly zakládat jesle a mateřské školy, byla prodloužena doba mateřské dovolené. Stát také začal poskytovat novomanželské půjčky a tím se stál snažil, o co nejlepší podmínky pro zakládání rodin a péči o děti. (Fialová, 2000)

Partnerský vztah můžeme rozdělit do tří fází, zamilování, láska, přátelská láska. V první fázi partneři pociťují pocity štěstí, dobré nálady, napětí, užívají si sexuální život. Tato fáze probíhá pouze několik měsíců, ale u některých osob může přetrvávat fáze zamilovanosti i déle, a to maximálně dva až tři roky vztahu. Fáze lásky je druhou fází partnerského vztahu. Vyznačuje se tím, že partneři znají své návyky, vidí protějšek, takový jaký je, vnímá odlišnosti mezi nimi. Vznikají také první konflikty. Pociťují spíše pocit náklonosti, porozumění a blízkost. Časově toto období začíná až po třetím roku vzájemného vztahu. Závěrečnou fází je fáze přátelské lásky, neboli přátelství, kdy vztah je založen na důvěře a klidu. Osoby, ve vztahu se dokonale znají. Ve vztahu je pocit bezpečí, zájem o starosti partnera. Fáze přátelské lásky nastává až po několika letech společného partnerského soužití. (Matějková, 2007)

2.1 Manželství

Je dobrovolné rozhodnutí obou partnerů. Právní moc uzavírat manželství má církev, úřad nebo to může být i rituál. Manželství dříve a dnes se poněkud liší. Výběr partnera se stal svobodnou volbou, nikoliv cílem dobrého obchodu nebo dohodou. Žena i muž mají v manželství své role, ty se mohou v průběhu života měnit a také utváří identitu manželů. (Kelly, 2012)

Při vstupu do manželství nás ovlivňuje orientační rodina. Spojují se dvě rodiny, každý s manželů si přebírá rodičovskou roli, tak jak ji zná z prostředí, ve kterém vyrůstal. Je běžné, že muž napodobuje svého otce a žena svoji matku. Ovšem proces identifikace s rodičem probíhá jen tehdy, pokud dítě vzor mělo a chtělo se s rolí ztotožnit. (Matoušek, 2003)

Legislativní pojetí manželství dle zákona č.89/2012 Sb., občanského zákoníku, můžeme vymezit jako trvalý svazek muže a ženy, který vznikl takovým způsobem, jako ho stanovuje občanský zákoník. Manželství vzniká za určitých podmínek dle paragrafu 656 - 661 zákona č. 89/2012 Sb., dobrovolným a svobodným rozhodnutím muže a ženy vstoupit do manželství, v přítomnosti dvou svědků. Sňatek může být občanský nebo církevního obřadu. (Česko, 2012)

Sňatek a manželství můžeme rozdělit do několika typů. Sňatek mezi jedním mužem a jednou ženou můžeme označit jako monogamní, pokud je manželství, uzavřeno mezi více partnery hovoříme o polygamii, kterou lze rozdělit na polygynii tj. provdaných více žen za jednoho muže a polyandrii jedna žena provdána za více mužů. Dalším typem, je sňatek v jedné skupině, často tato manželství jsou předem určena a nazýváme je endogamií. Opakem tohoto typu je exogamie, pro kterou je typické, že lidé, kteří vstupují do manželství, pocházejí z jiných skupin. Levirát je dalším typem sňatku, kdy jeden z bratrů zesnulého manžela má povinnost se oženit s jeho ženou, ale děti budou považovány za potomky z předchozího manželství. Nový manžel je pouze náhradníkem svého bratra. Posledním typem je sororát tj. že sestra manželky se vdá za vdovce. (Skarupská, 2006)

Kolem roku 1993 se u nás začala projevovat emancipace žen, která měla dopad na tradiční pojetí rodiny. V západoevropských zemích se začala projevovat už dříve a to v 60 letech. Ženy na první místo řadili kariérní růst, až v pozdějším věku následovalo založení rodiny. Před rokem 1989 bylo běžné, že do manželství vstupovali mladí lidé nejpozději ve věku 22-25 let. S pádem komunistického režimu došlo ke změnám. Mladí lidé více cestují, vzdělávají se, začínají podnikat. To co se v západní Evropě utvářelo a budovalo několik desítek let, u

nás tyto změny proběhly, velmi rychlým tempem, během několika let. V dnešní době manželství nemá takovou hodnotu jako v dřívějších dobách. (Fialová, 2000)

2.2 Nesezdané soužití

Nesezdané soužití nebo také kohabitace je alternativní forma partnerského života. Nesezdané soužití je taková forma partnerství, která se podobá manželství. Stejně jako v manželství, jsou to dva lidé opačného pohlaví, kteří sdílí společnou domácnost, mají k sobě citové vazby, ale nejsou oficiálně sezdáni jako manželé. Lidé žijící v nesezdaném soužití zakládají rodinu bez ohledu na sňatek. Nesezdané soužití má několik podob, které můžeme rozlišit. Partneři, kteří jsou na počátku vztahu, poznávají se a ještě neuvažují o možnosti sňatku, nazýváme dočasným soužitím. Snoubeneckým soužitím můžeme označit mladé páry, které v budoucnu plánují vstup do manželství. Rozvod je jedním z důvodů, proč jedinci zůstávají žít svůj život v nesezdaném soužití a tuto podobu označujeme jako porozvodové soužití. Poslední podobou je preferováno nesezdané soužití místo manželství, kde partneři v budoucnu neplánují sňatek, ale plánují mít děti. Tento trend je obtížné sledovat z důvodu, že nesezdané soužití není zařazeno mezi statistickou evidenci. Údaje, které existují, vychází z demografických a sociologických výzkumů, které mohou být nepřesné. (Rubušic, 2001)

Nesezdané soužití není možné jednoznačně časově vymezit. U manželství je to jednoznačné, začíná v den sňatku a končí rozvodem. Tato alternativní forma partnerského soužití se začala rozvíjet na základě větší tolerance společnosti v 60. letech 20. století, kdy rozvod, potraty a homosexualita začínaly být respektovány. To mělo dopad na celkový žebříček hodnot v té době. (Chaloupková, 2004)

2.3 Rodiny s jedním rodičem

Tento trend se začal rozvíjet v 60. letech 20. století, první z důvodu proč, jsou rodiny s jedním s rodičem, je nárůstu většího počtu rozvodů. Druhým důvodem je nárůst počtu žen, které mají děti za svobodna. V naprosté většině (90%) jsou to právě ženy, osamělé matky, jen v malém procentu (10%) jsou to muži. (Sobotková, 2001)

Osamělé matky můžeme rozdělit do tří skupin dle toho, jaké jsou postoje společnosti k nim. Do první skupiny patří matky, které ovdověly. Okolí je respektuje, chápe, že za tuto vzniklou situaci matka nemůže. Lidé ji spíše litují a jsou k ní shovívaví. Druhou skupinou jsou matky, které mají děti z rozpadlého vztahu. Postoj společnosti k těmto matkám je ambivalentní. Obecně by se dalo říci, že takové rodičovství není ideální, ale pokud je situace v rodině

natolik závažná, tak je rozpad rodiny nevyhnutelný. Třetí skupinou jsou osamělé matky, které chtějí být svobodné. Často jsou to matky, které neplánovaly nikdy trvalý vztah s otcem svého dítěte. To, zda se matka rozhodne, pro život svobodné matky je ovlivněno mnoha faktory nejen vnitřních ale i vnějších podmínek. Championová tvrdí, že bychom svobodné matky měli podporovat a ocenit, ne na ně pohlížet jako na sociální problém. (Champion in Sobotková, 2001, s. 128 – 129)

Jak bylo zmíněno na začátku této kapitoly, i otcové se stávají osamělými rodiči. Osamělých otců není však tolik jako matek, ovšem procento takto žijících mužů přibývá. Nejčastějším důvodem takového života je smrt matky dětí, která podlehl vážné nemoci. V povědomí společnosti je zakódováno, že matky lépe zvládají postarat se o chod celé rodiny. Některé studie tvrdí že, tomu tak je, ale existují i studie, které tvrdí opak. Nemůžeme tvrdit, že otcové zvládají funkce lépe nebo hůře, můžeme říct, že funkce vykonávají jiným způsobem. (Sobotková, 2001)

V rodinách s jedním rodičem nastává změna sociálních rolí, jak u rodiče, tak u dětí např. matka zastává svou sociální roli, ale i roli otce který chybí a děti v novém rodinném systému přebírají více zodpovědnosti. U osamělého rodiče je však pravděpodobnější, že časem pokusí o navázání nového vztahu, dokonce i uzavření druhého manželství. Ženy po rozvodu zůstávají s dětmi samy, do dalšího vztahů jdou s obavami. Hlavní zájem mají o děti. Což u mužů, tomu tak není, většinou nemají ve své péči děti, a proto nemají takové zábrany najít si novou partnerku. (Sobotková, 2001)

2.4 Registrované partnerství

Lidé s homosexuální orientací byli společností v historických dobách přijímáni různě. Spíše převažoval negativní názor, kdy např. v Čechách je první zmínka o homosexualitě z roku 1353, kdy Karel IV. vydal tzv. Karolinský trestní kodex, dle kterého byly homosexuální styky krutě trestány upálením zaživa, ale od té doby se toho hodně změnilo. (Janošová, 2000)

Dnes v České republice spravuje formu soužití homosexuálních osob zákon o registrovaném partnerství., který umožňuje stejnopohlavním párům vstoupit do svazku, ten však nekoreponduje s institucí manželství. Když se podíváme na práva a povinnosti mezi partnery, tak můžeme registrované partnerství zařadit mezi stav nesezdaného soužití a manželství. (Štěpánková a Čížinský, 2006)

Registrované partnerství jako právní institut je v ČR účinný od 1. 7. 2006 a před jeho schválením prošel zákon o registrovaném partnerství velmi náročnou a dlouhou cestu, která byla velmi diskutována nejen na půdě parlamentu, ale také v církvi. (Fanel, 2000)

Legislativní pojetí registrovaného partnerství dle zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů

Vznik registrovaného partnerství

Partnerství vznikne prohlášením dvou jedinců stejného pohlaví a to podobou svobodného a souhlasného projevu, že vstupují do partnerství společně, a to osobně a před matričním úřadem. Stejně to je i u manželského sňatku, matrikář položí partnerům otázku, zda společně do partnerství vstoupit chtějí a zda jim nebrání žádná okolnost, která by zabraňovala vstupu do partnerství. Mezi podmínky, které musí partneri vstupující do partnerství splňovat, patří to, že nesmí být příbuzní v přímé linii, alespoň jedna z osob musí mít české státní občanství, také nelze vstoupit do registrovaného partnerství, pokud jeden z osob není zletilý, nedosáhl věku 18 let nebo není svéprávný v této oblasti. Poslední překážkou pro vstup do partnerství je existence manželství či partnerství těchto osob.

Zánik registrovaného partnerství

Co se týče zániku registrovaného partnerství, tak zaniká buď smrtí, či prohlášením jednoho z partnerů za mrtvého nebo také zrušením partnerství. Neexistuje žádný rozvod, jak je tomu u instituce manželství, jde o zrušení rozhodnutí soudu. Na stranu druhou, stejně tak, jak je tomu u manželství, tak i u registrovaného partnerství, pokud druhý partner s žádostí o zrušení partnerství souhlasí a připojí se, soud nezkontroluje, zda vztah fakticky netrvá a rozhodne o zrušení registrovaného partnerství. (Česko, 2006)

2.5 Singels

Tento typ partnerského života, může trvat určité období nebo se může být bráno jako trvalý stav. V této formě partnerství žijí dobrovolně nebo nedobrovolně. Můžeme tedy singles rozdělit do několika typů. Prvním typem je singles dobrovolné dočasné, mladí lidé, nesezdaní či rozvedení oddalují vstup do manželství. Druhým typem dobrovolně stabilním označujeme skupinu, která je s nesezdaným životem naprosto spokojená. Další typ singles uvádí soužití nedobrovolně dočasné, ti lidé kteří aktivním způsobem hledají svého partnera a posledním typem je skupina jedinců, která nenašla nebo přišla o partnera a s tímto faktem se ztotožnila.

Singles do českého jazyka překládáme jako svobodní lidé. Do téhle skupiny lidí ovšem nepatří jen svobodní jedinci, ale i jedinci, kteří jsou rozvedeni. V Česku narůstá počet mužů a žen okolo třicátého roku, kteří jsou svobodní. Fenomén singles se vyznačuje tím, že lidé preferují kariérní růst před osobním životem, navazování vztahů nebo založení vlastní prokreační rodiny. Určité primární potřeby však kompenzují příležitostnými partnery.

Před rokem 1989 tato forma partnerského života byla netradiční, mladí lidé ve věku dvaceti let a někdy i dříve zakládali vlastní rodinu a osamostatnění od rodičů bylo samozřejmostí, ovšem většina mladých párů s dětmi zůstávalo bydlet s rodiči v jednom bytě či domě. Dnes mají mladí lidé jinak poskládaný žebříček hodnot. Mladí lidé se snaží o ekonomickou jistotu, o samostatnost bydlení, a dobré zaměstnání. Faktorem, který ovlivňuje a oddaluje založení rodiny je studium vysoké školy. (Tomášek, 2006)

Hlavními důvody života singels dle Tomáška jsou:

- Potřeba materiálního zabezpečení.
- Potřeba seberealizace v profesi.
- Neschopnost udržet si partnera.
- Odpoutat se od orientační rodiny.

3 VÝBĚR PARTNERA

To jakým životním stylem žijeme je ovlivněno několika faktory, jedním z nich je i doba ve které žijeme nebo třeba politický režim státu. Díky rozličným médiím dnes víme, co se děje v našem státě i na celém světě, a to také zásadně ovlivňuje náš styl života. Společnost je informována rychleji, utváří se „módní trendy“ ve všech oblastech našeho fungování. Mezi ně patří i oblast vztahů. Životní styl je také se životní úrovní, do které se řadí nejen materiální ale i nemateriální potřeby. Životní komfort tvoří výše platu a vlastnictví majetku. (Kraus, Poláčková, 2001)

Při volbě partnera máme určité očekávání a o ideálním protějšku máme jasné představy. Muži jako nejdůležitější hodnotu vnímají vzhled a věk partnerky. Ženy zase předpokládají, že muž bude o pár let starší a bude schopen zabezpečit ekonomicky rodinu. Obě pohlaví mají zájem o rodinu, mladá žena představuje naději mít zdravé potomstvo a starší muž zajistí rodině materiální jistotu. Při výběru partnera dbáme na podobné nebo stejné rysy, vnímáme, z jaké pochází společenské vrstvy a třeba i je-li stejného náboženského vyznání. Do partnerského vztahu si nepřinášíme jen vědomá očekávání ale i nevědomá. Velmi často v nevědomých očekávání figuruje rodič, může působit kladně nebo také jako odstrašující případ. V dnešní době je hlavní podmínkou výběru partnera zamilovanost, jakýsi zvláštní stav vědomí, v němž jsme fascinováni, protějšek si idealizujeme. Stav zamilovanosti u mužů trvá kratší dobu než u žen, pak dochází ke střízlivému vědomí a teprve v téhle fázi hodnotíme partnera realisticky. (Matoušek, 2003)

Očekávání žen je takové, že jim muž bude naslouchat a poslouchat jejich běžné starosti a že i on se bude svěřovat se svými běžnými starostmi. Ženy se chtějí svěřovat se svými zážitky i omyly a chtějí vést rozhovory o hodnotách a názorech na život, chtějí být oceněny a očekávají, že jim muž bude dávat najevo lásku. Což se jen málo shoduje s tím, jaké očekávání mají muži. Žena by měla vytvářet domov, mít domácnost v dobrém stavu a vést fungování rodiny. Muž se cítí být pánem v sexuální sféře, chce být chválen za výkony, co udělal pro rodinu. (Kratochvíl, 1992)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Výzkumným problémem bakalářské práce je zjistit preference partnerství u mladých lidí a jejich orientační rodinné prostředí.

4.1 Výzkumné cíle a otázky

Hlavní výzkumný cíl

Zjistit jakou formu partnerství preferují mladí lidé

Dílčí cíle

- 1) Zjistit, v jakých partnerských vztazích by chtěli mladí lidé žít v budoucnosti
- 2) Popsat z jakého rodinného prostředí mladí lidé pocházejí
- 3) Definovat, podle čeho si mladí lidé vybírají partnera
- 4) Zjistit, zda rodinné prostředí ovlivňuje partnerské vztahy mladých lidí

Výzkumné otázky

Výzkumné otázky odpovídají výzkumným cílům. Následné odpovědi získáme po vyhodnocení všech dotazníků

Hlavní výzkumná otázka

Jakou formu partnerského života preferují mladí lidé?

Dílčí otázky

- 1) Jakými partnerskými vztahy by chtěli respondenti žít v budoucnosti? (ot. č. 15, 17, 18, 19, 20, 21)
- 2) Jak respondenti vnímají rodinné prostředí, ve kterém vyrůstají? (ot. č. 4, 5, 6, 22, 23, 24, 25, 26)
- 3) Jak si respondenti vybírají partnera? (ot. č. 11, 12)
- 4) Jak vnímají respondenti vliv rodiny na jejich partnerské vztahy? (ot. č. 13, 14, 16,)

4.2 Výzkumný soubor a technika sběru dat

Výzkumný soubor

Výzkumného šetření se mohli zúčastnit jen lidé mezi 18 – 40 rokem, z důvodu, že cílem výzkumu bylo zjistit preference partnerských vztahů mladých lidí ve vztahu k rodinnému prostředí.

Technika sběru dat

Sběr dat byl realizován pomocí dotazníkového šetření. V dotazníku byly různé druhy otázek. Jednalo se o polootevřené a uzavřené položky, které se dále skládaly z dichotomických, polynomických, výčtových a škálových položek. Dotazník byl vytvořen na stránkách www.survivo.cz, kde byl následně přeposílán pomocí sociálních sítí mezi respondenty a ti byli následně požádáni o šíření a přeposílání dotazníků k dalším respondentům. Na základě dotazníkového šetření bylo získáno 313 odpovědí.

5 ANALÝZA DAT

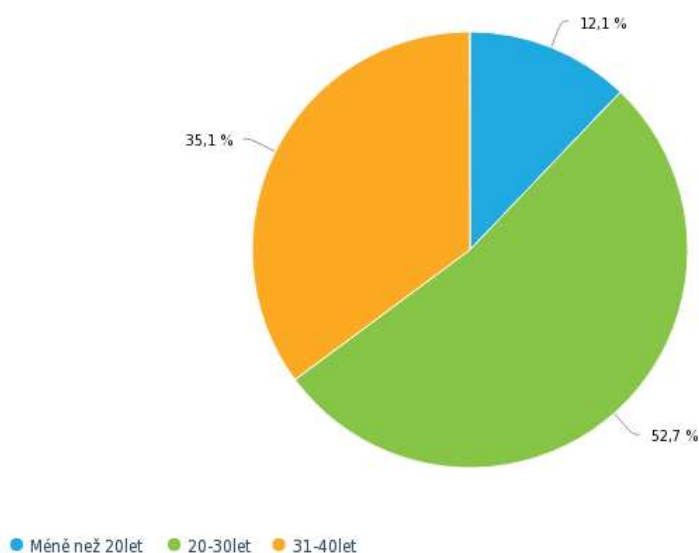
Data byla získána pomocí elektronického dotazníku a jeho vyhodnocením. Četnosti, byly znázorněny pomocí výsečových, sloupcových grafů a tabulek.

5.1 Dotazníkové šetření

1. Pohlaví

Většinu respondentů tvoří ženy 82%, to odpovídá počtu 255. Zbýlých 18% tvoří muži, konkrétně 58. Celkem bylo 313 respondentů.

2. Věk

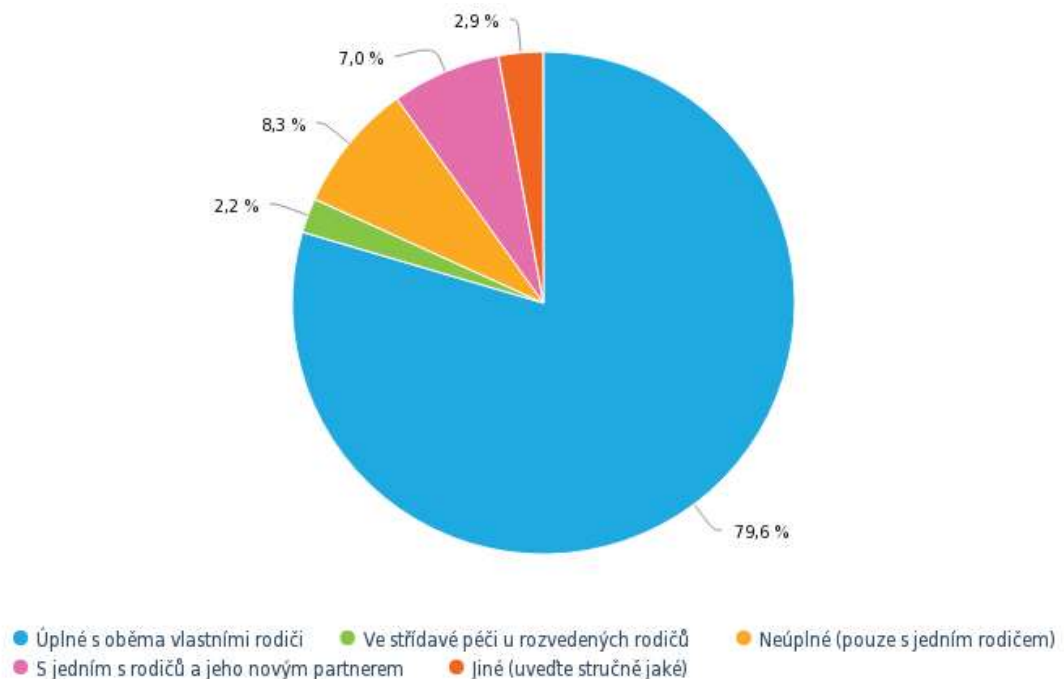
Graf 1 – Struktura věku

Graf 1 Znázorňuje věkové rozdělení respondentů. Více jak polovinu tvoří respondenti ve věku 20- 30 let (165) tj. 52, 7%. Výrazné zastoupení tvoří respondenti 31 – 40 let (110) tj. 35, 1 % a zbývajících 12,1 % (38) jsou respondenti ve věku méně než 20 let.

3. Jste věřící

Na tuto otázku 42% (131) respondentů odpovědělo, že ano. Zbytek respondentů 58% (182) uvedlo, že nejsou věřící.

4. Vyrůstal/a jsme v rodině

Graf 2 – Vyrůstal/a jsem v rodině

Graf 2 Představuje, v jaké rodině respondenti vyrůstali. Nejvíce respondentů vyrůstalo v rodině úplné s oběma vlastními rodiči 79,6% (249). Pouze 8,3% dotazovaných tj. 26 lidí vyrůstalo v neúplné rodině pouze s jedním s rodičů. Další skupinu tvoří 7% (22) respondentů, kteří žili s jedním rodičem a jeho novým partnerem. A ve střídavé péči u rozvedených rodičů vyrůstalo 2,2% (7) respondentů. Jiné důvody uvedlo devět respondentů, kteří odpověděli následovně.

„S maminkou, tatínek tragicky zahynul, když mi bylo 12 let.“

„První 4 roky s oběma rodiči, následoval rozvod a žila jsem s matkou a prarodiči a o 3 roky později s matkou, jejím novým partnerem a nevlastní babičkou“

„S oběma rodiči do 13 ti let, potom se rozvedli a žila jsem pouze s matkou a sestrou. Otec s námi v kontaktu po rozvodu nebyl.“

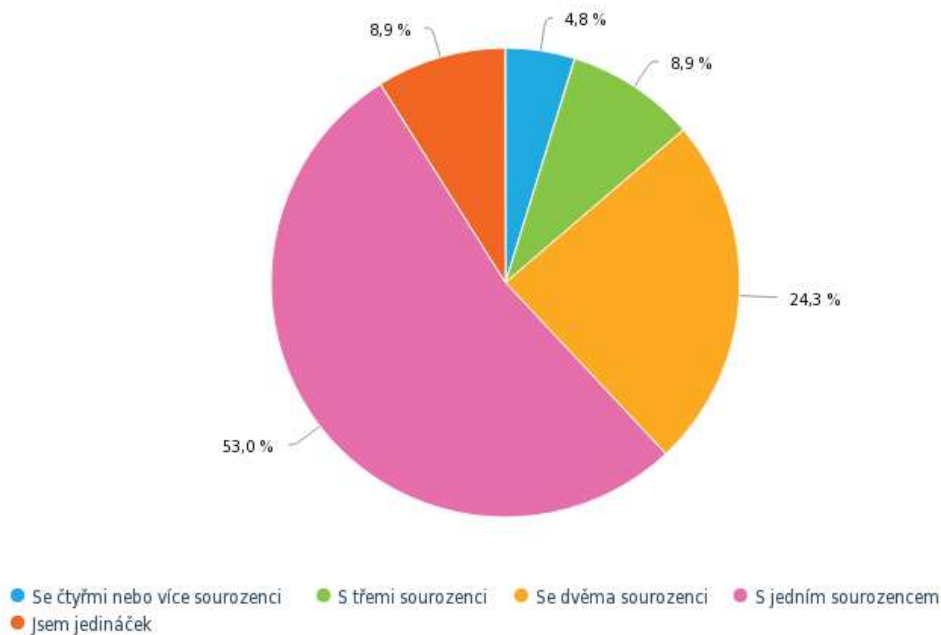
„Žiji s mámou a tátou navštěvuji, máma měla v průběhu let 2 partnery a nyní je sama“

„S oběma, ale jsou rozvedení“

„Výchova byla víceméně na mámě, otec se moc nestaral a později se odstěhoval“

„Otec v 9 letech zemřel, od té doby žiji pouze s matkou a bratrem.“

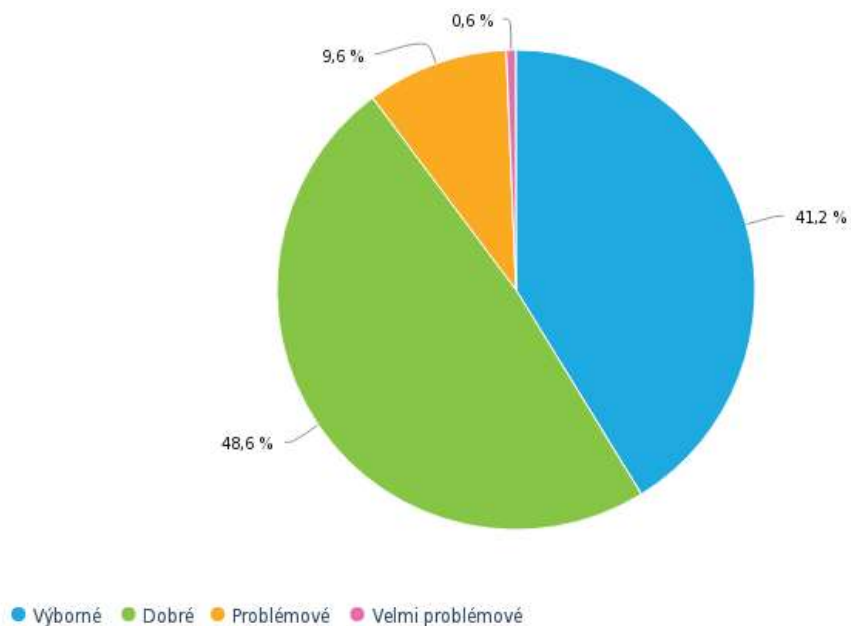
5. Vyrůstal/a jsem spolu

Graf 3 – Vyrůstal/a jsme spolu

Graf 3 Respondenti měli uvést, zda vyrůstali se sourozenci. Celkem 53% (166) uvedlo, že žilo pouze s jedním sourozencem. Se dvěma sourozenci vyrůstalo 76 respondentů a 8,9% (27) dotazovaných vyrůstalo se třemi nebo s žádným sourozencem. Pouhé 4,8% označilo možnost se čtyřmi nebo více sourozenci.

6. Rodinné prostředí bych charakterizoval/a

Graf 4 – Charakteristika rodinného prostředí

Graf 4 Slouží k zjištění, zda respondenti hodnotí své rodinné prostředí, ve kterém vyrůstali kladně nebo záporně. Většina se přiklání k variantě dobré (152) a výborné (129) rodinné prostředí. Třicet respondentů vnímá jejich rodinné prostředí jako problémové. Dva z respondentů uvádí, že rodinné prostředí bylo velmi problémové.

7. Vaše momentální partnerská situace

Tato otázka byla pouze doplňující. Na tuhle otázku 191 respondentů odpovědělo, že jsou ve vztahu déle než jeden rok, což je 61%. Druhá část 32,6 % nemá momentálně partnera. Celkem 6% dotazovaných odpovědělo, že jsou ve vztahu kratší dobu než jeden rok a dva lidé jsou ve vztahu méně než měsíc.

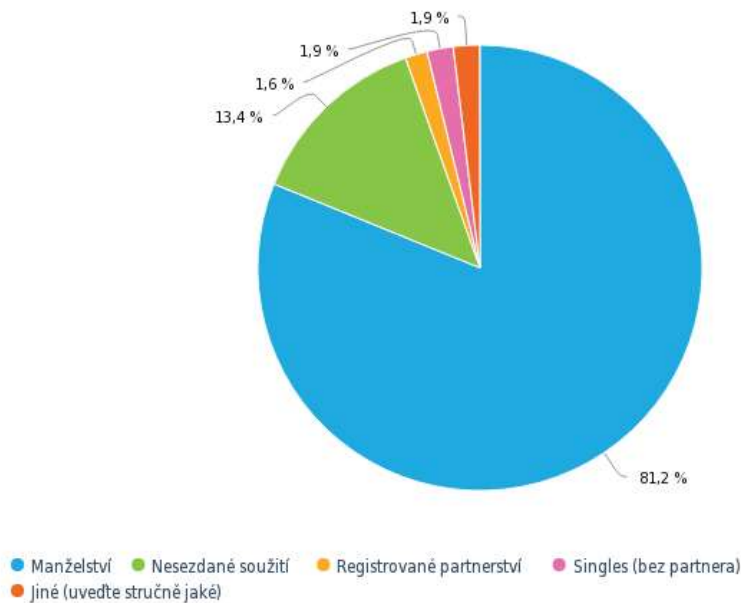
8. Důležitost Vašich životních hodnot

V otázce číslo 8 odpovídáme na otázku „Důležitost Vašich životních hodnot“. Tabulka číslo 1 znázorňuje průměrné hodnoty a směrodatnou odchylku každé z hodnot. Z tabulky 1 můžeme vyčíst hodnotou oženit se (vdát se) a mít děti je $M = 2,578$ ($SD = 1,737$), mít rodinu, na formě společného soužití nezáleží hodnota $M = 3,044$ ($SD = 1,703$), dosáhnout úspěchu v zaměstnání $M = 3,716$ ($SD = 1,106$), hodnota mít stálého partnera $M = 2,329$ ($SD = 1,128$), dosáhnou co nejvyššího vzdělání hodnota $M = 4,952$ ($SD = 1,293$) a věnovat se zálibám dosahuje $M = 4,380$ ($SD = 1,445$)

Životní hodnoty	Průměr	Směrodatná odchylka
Oženit se (vdát se) a mít děti	2,578	1,737
Mít rodinu, na formě společného soužití nezáleží	3,044	1,703
Dosáhnout úspěchu v zaměstnání	3,716	1,106
Mít stálého partnera	2,329	1,128
Dosáhnou co nejvyššího vzdělání	4,952	1,293
Věnovat se zálibám	4,380	1,445

Tabulka 1 – životní hodnoty

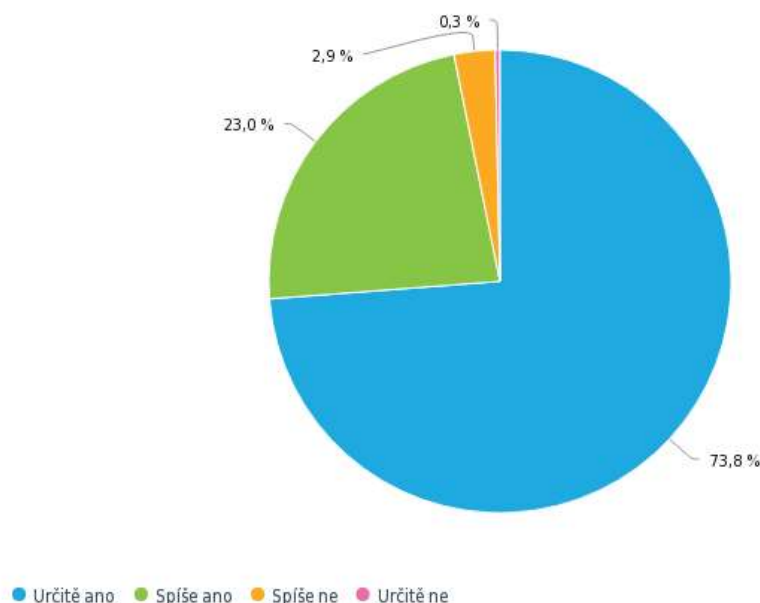
9. Jakou formu partnerského života preferujete

Graf 5 – Preference partnerského života

V **grafu 5** můžeme vidět, že většina 81,2% (254) dotazujících preferuje manželství. Nesezdané soužití volí 13,4%. Registrované partnerství 1,6% (5) a jiné formy 1,9% (6). Při dotazování jiné formy respondenti uvádí toto: „*Registrované partnerství by bylo fajn, ale kdyby se na to pohlíželo právně stejně jako na manželství.*“, „*Nepreferuji žádnou z uvedených možností, bude to taková možnost, která bude vyhovovat oběma partnerům*“, „*Harmonické, na formě nezáleží*“ nebo „*Nemám preference*“. Život singles preferuje 1,9% respondentů, což je 9 osob.

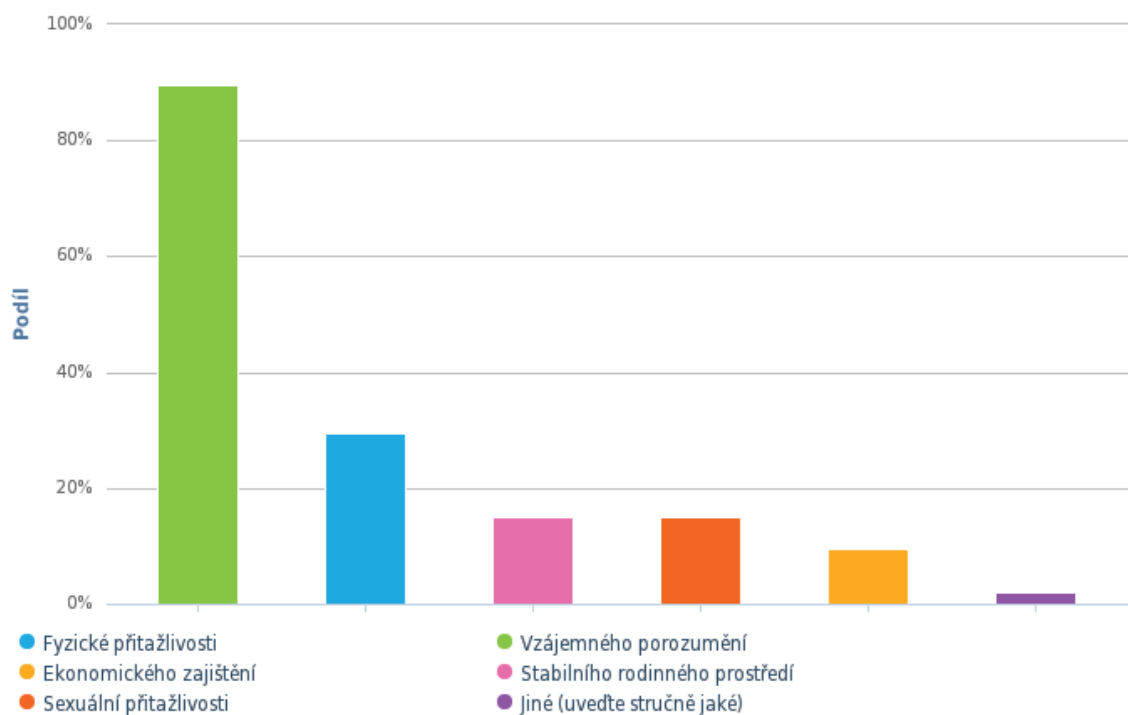
10. Je pro Vás v životě důležité mít partnera/ku

Graf 6 – Důležitost mít partnera

Graf 6 Respondenti byli tázáni, zda je pro ně důležité mít v životě partnera. Více jak polovina 73,8% (231) odpovědělo určitě ano. 72 respondentů označilo možnost spíše ano. Pro necelé 1% není určitě důležité mít v životě partnera a 2,9% (9) spíše nepovažuje za důležité mít partnera.

11. Partnera/ku bych si vybíral/a podle

Graf 7 – Výběr partnera

Graf 7 Otázka č. 11 byla zaměřena na výběr partnera/ky. Bylo možné označit jednu nebo i více odpovědí. Z grafu vyplývá, že vzájemné porozumění je nejdůležitější při výběru partnera/ky pro 280 respondentů, na druhé pozici je fyzická přitažlivost, tuto možnost volilo 92 odpovídajících. Stabilní prostředí (47) a sexuální přitažlivost (47) jsou na třetí pozici. Pro 30 respondentů označilo možnost ekonomického zajištění. Volbu jiné možnost si vybralo 6 respondentů, kteří uvedli, že při výběru partnera je pro ně důležité mít společné hodnoty, společné zájmy a vzájemná spolehlivost mezi partnery.

12. Ovlivňuje Vás při výběru partnera to, jakým stylem žijí Vaši rodiče

U této otázky odpovídáme, zda respondenty ovlivňuje při výběru partnera to, jakým stylem žijí jejich rodiče. K variantě určitě ano se přiklání 107 respondentů, spíše ano 88 respondentů. O čtyři respondenty méně (84) označilo možnost spíše ne. A určitě ne volilo 34 osob.

Ovlivňuje Vás při výběru partnera to, jakým stylem žijí Vaši rodiče	Respondentů	Podíl %
Určitě ano	107	34,2%
Spíše ano	88	28,1%
Spíše ne	84	26,8%
Určitě ne	34	19,9%

Tabulka 2 – Vliv rodičů

13. Cítíte tlak z rodiny na Váš partnerský život

Tabulka 3 znázorňuje odpovědi na otázku č. 13, cítíte tlak z rodiny na Váš partnerský život. Z tabulky vyplývá, že 24 respondentů cítí tlak z rodiny na jejich partnerský život. Možnost spíše ano uvedlo 50 respondentů z celkového počtu. K odpovědím spíše ne se hlásí 108 respondentů a 131 osob uvedlo, že určitě necítí tlak z rodiny na partnerský život.

Cítíte tlak z rodiny na Váš partnerský život	Respondentů	Podíl %
Určitě ano	24	7,7%
Spíše ano	50	16,0%
Spíše ne	108	34,5%
Určitě ne	131	41,9%

Tabulka 3 – Tlak z rodiny

14. Záleží Vám na tom, co si o Vašem partnerovi myslí Vaše rodina

Následující tabulka vypovídá, jestli záleží respondentům na tom, co si o jejich partnerovi myslí rodina. Určitě ano zvolilo 84 osob, spíše ano označilo 125 respondentů, možnost spíše ne označilo 80 respondentů, jen 23 respondentů uvádí možnost určitě ne.

Záleží Vám na tom, co si o Vašem partnerovi myslí Vaše rodina	Respondentů	Podíl %
Určitě ano	84	26,8%
Spíše ano	125	38,9%

Spíše ne	80	25,9%
Určitě ne	23	7,3%

Tabulka 4 – Názor rodiny

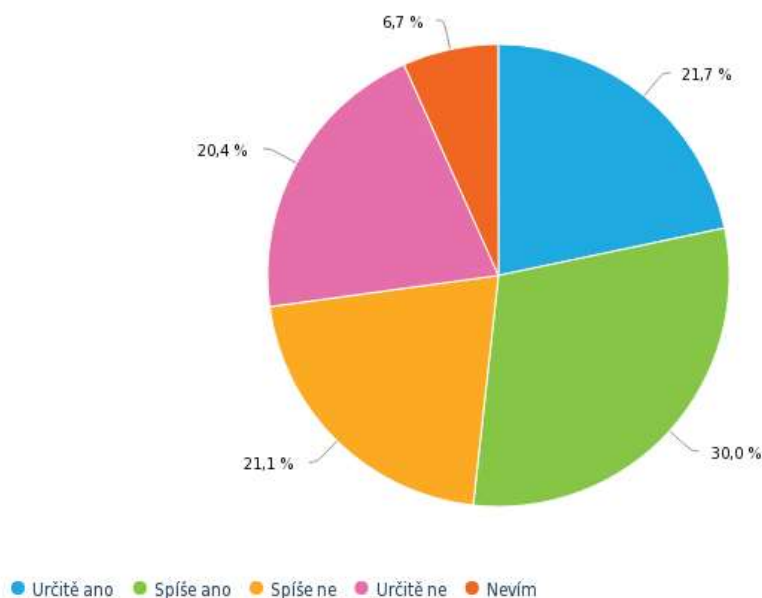
15. Cítíte tlak ze společnosti na Váš partnerský život

Cítíte tlak ze společnosti na Váš partnerský život, odpovědi nalezneme v tabulce 5. Kde pouze 16 osob uvádí možnost určitě ano a možnost spíše ano 71 respondentů. Zbylá část odpovídajících označila možnost spíše ne 117. A 109 respondentů je názoru, že určitě necítí tlak ze společnosti na svůj partnerský život.

Cítíte tlak ze společnosti na Váš partnerský život	Respondentů	Podíl %
Určitě ano	16	5,1%
Spíše ano	71	22,7%
Spíše ne	117	37,4%
Určitě ne	109	34,8%

Tabulka 5 – Tlak ze společnosti

16. Rodinné prostředí, ve kterém jsem vyrůstal/a, bych zanechal/a i pro svůj partnerský život

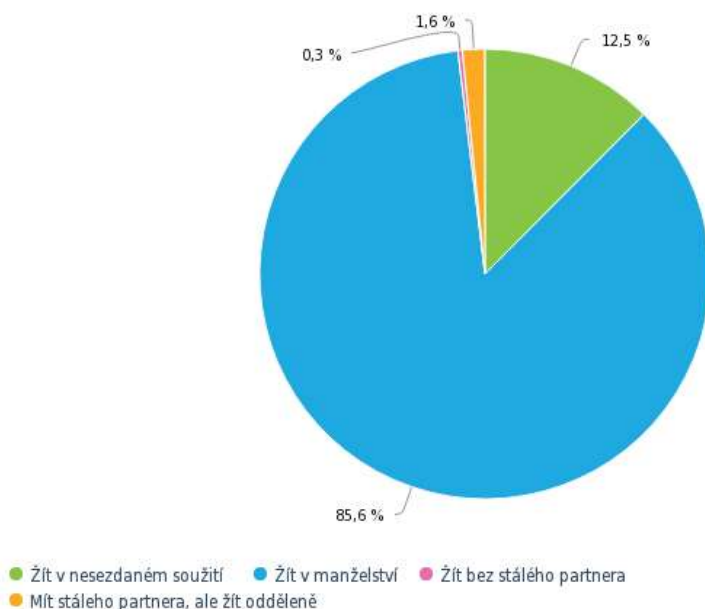

Graf 8 – Rodinné prostředí bych ne/zanechal pro svůj život

Graf 8 Zaznamenává odpovědi na otázku, zda by respondenti zachovali rodinné prostředí, ve kterém vyrůstali i pro svůj budoucí partnerský život. Respondenti odpověděli následovně:

Určitě ano 21,7%, (68) spíše ano 30% (94), spíše ne 21, 1% (66), určitě ne 20,4% (64) a 6,7% (21) respondentů označilo odpověď, že nevím, zda by zachovali rodinné prostředí, ve kterém vyrůstali i pro svůj budoucí partnerský život.

17. Jaký druh partnerského soužití považujete za ideální

Graf 9 - Ideální partnerské soužití

Graf 9 Znázorňuje tentokrát, jaký druh partnerského života respondenti považují za ideální. Nejčastější odpovědí byla forma partnerského vztahu žít v manželství 85,6% což představuje 268 respondentů. Jen 12, 5% (39) uvádí, že ideálním partnerským soužitím je žít v nesezdaném soužití. Dle jednoho respondenta je ideální žít bez partnera a 1,6% (5) zastává názor, že ideální partnerský život je mít stálého partnera, ale žít odděleně.

18. V manželství vidím výhody

Otázkou č. 18 chceme zjistit výhody v manželství. Respondenti měli seřadit následující položky dle toho, jaké vidí v manželství výhody. 1 – největší výhoda, 4 nejmenší výhoda. Tabulka 6 znázorňuje průměrné hodnoty a směrodatnou odchylku každé z výhod. Můžeme vyčíslit, že bezpečné zázemí je $M = 1,613$ ($SD = 0,734$), právní záruky $M = 3,150$ ($SD = 0,957$), materiální jistota $M = 3,178$ ($SD = 0,620$) a nejvhodnější prostředí pro výchovu dětí $M = 2,057$ ($SD = 1,142$).

Výhody manželství	Průměr	Směrodatná odchylka
Bezpečné zázemí	1,613	0,734

Právní záruky	3,150	0,957
Materiální jistota	3,178	0,620
Nejvhodnější prostředí pro výchovu dětí	2,057	1,142

Tabulka 6 – výhody manželství

19. V manželství vidím nevýhody

V 19. položce dotazníku nás zajímají nevýhody manželství. Respondenti řadí nevýhody manželství, kdy 1 – je největší nevýhoda, 4 – nejmenší nevýhoda. V tabulce 7 se dozvíme průměr a směrodatnou odchylku, že ztížený rozchod $M = 1,731$ ($SD = 0,886$), omezení osobní svobody $M = 2,514$ ($SD = 1,209$), právní závazky k manželovi či manželce $M = 2,562$ ($SD = 0,849$), společné hospodaření s příjmy $M = 3,191$ ($SD = 0,984$).

Nevýhody manželství	Průměr	Směrodatná odchylka
Ztížený rozchod	1,731	0,886
Omezení osobní svobody	2,514	1,209
Právní závazky k manželovi/ce	2,562	0,849
Společné hospodaření s příjmy	3,191	0,984

Tabulka 7 – nevýhody manželství

20. V nesezdaném soužití vidím výhody

Tabulka 8 nám ukazuje, jak respondenti seřadili výhody nesezdaného soužití. Řazení podle 1 – je největší výhodou, 4 – je nejmenší výhodou. Z tabulky 8 je jasné, že průměr a směrodatná odchylka u možnosti snadného rozchodu je $M = 1,853$ ($SD = 1,045$), možnost ověřit si vzájemnou adaptaci $M = 2,153$ ($SD = 0,917$), žádné právní a morální závazky vůči partnerovi či partnerce $M = 2,977$ ($SD = 0,822$), osobní nezávislost $M = 3,015$ ($SD = 1,169$).

Výhody nesezdaného soužití	Průměr	Směrodatná odchylka
Možnost snadného rozchodu	1,853	1,045
Možnost ověřit si vzájemnou adaptaci	2,153	0,917
Žádné právní a morální závazky vůči partnerovi/ce	2,977	0,822
Osobní nezávislost	3,015	1,169

Tabulka 8 – výhody nesezdaného soužití

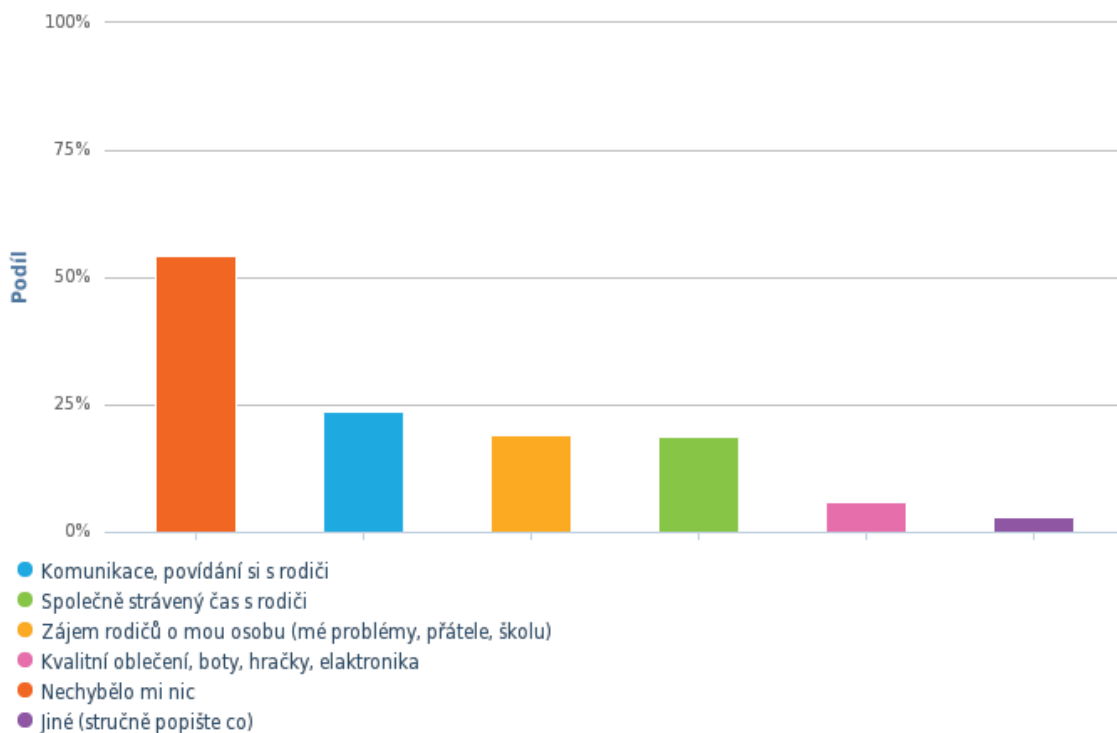
21. V nesezdaném soužití vidím nevýhody

Otázkou č. 21 chceme zjistit nevýhody v nesezdaném soužití. Respondenti měli seřadit následující položky dle toho, jaké vidí v nesezdaném soužití nevýhody. 1 – největší nevýhoda, 4 - nejmenší nevýhoda. Tabulka 9 znázorňuje průměrné hodnoty a směrodatnou odchylku každé z nevýhod. Můžeme vyčíst, že absence právních závazků je $M = 2,271$ ($SD = 1,214$), obavy z možného rozchodu $M = 2,396$ ($SD = 0,928$), citová a sociální nejistota $2,335$ ($SD = 0,946$), nedostatečná záruka správné výchovy dětí $M = 2,996$ ($SD = 1, 202$).

Nevýhody nesezdaného soužití	Průměr	Směrodatná odchylka
Absence právních závazků partnera/ky	2,271	1,214
Obavy z možného rozchodu	2,396	0,928
Citová a sociální nejistota	2,335	0,946
Nedostatečná záruka správné výchovy dětí	2,996	1,202

Tabulka 9 – nevýhody nesezdaného soužití

22. V rodině Vám nejvíce chybělo

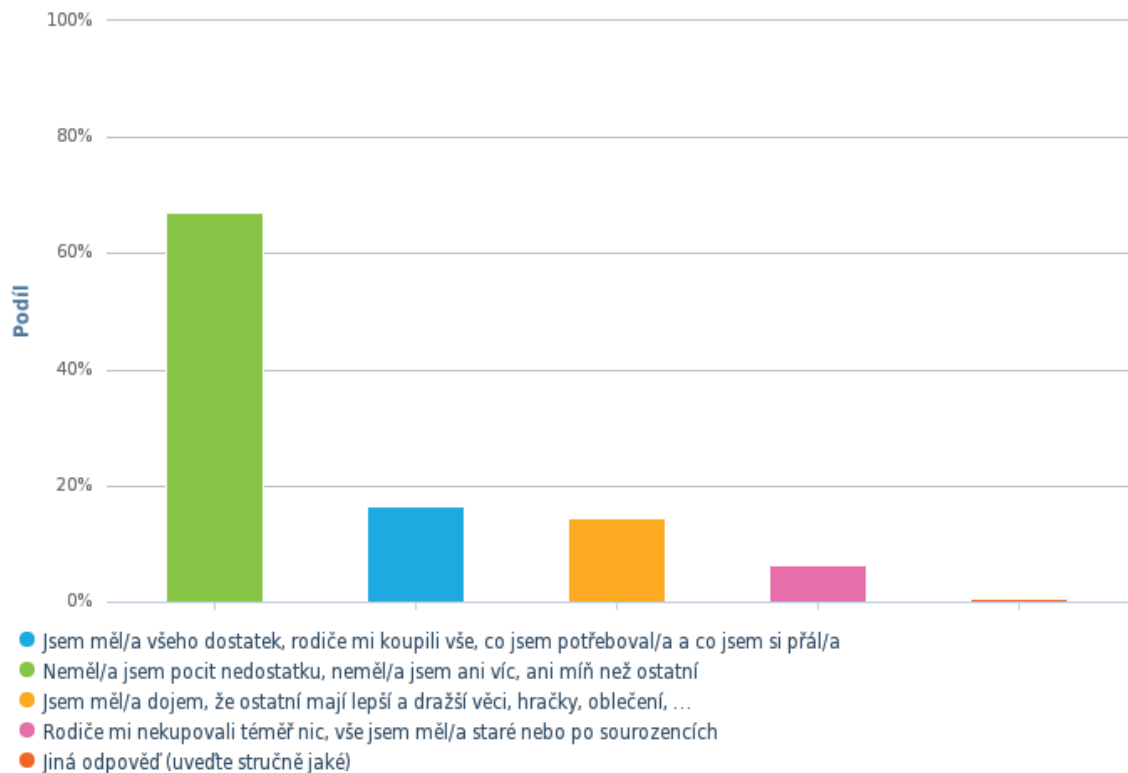

Graf 10 – V rodině chybělo

Graf 10 Zobrazuje procentuální rozlišení, co respondentům chybělo v rodině, kde vyrůstali. 54,3% respondentů je spokojeno s rodinným prostředím, kde vyrůstali a nic jim nechybělo.

Oproti tomu, několika respondentům (74) chyběla komunikace, povídání si s rodiči. Označena byla i možnost „chyběl mi zájem rodičů o mou osobu“, a to přesně šedesáti respondenty. 18,8% odpovídajících na tuhle otázku řeklo, že jim nejvíce v rodině chyběl společně strávený čas s rodiči. Nejmenší procento 6,1% uvádí, že nebyli spokojeni s ekonomickou situací a v rodině jim nejvíce chybělo materiální zabezpečení, jako je např. kvalitní oblečení, boty, hračky, elektronika. Zbylá část respondentů na tuto otázku odpovědělo následovně: „Staral se o nás jen jeden z rodičů, druhý pracoval a nebyl doma. V mých 18 šli rodiče od sebe. Chyběl mi zájem, ale jen od jednoho z rodičů.“, „Aby se rodiče měli víc rádi“, „Zájem ze strany otce, maminka byla dokonalá.“, „Oba rodiče.“ Dva respondenti uvádí „Komunikace s otcem a jeho zájem“, „Otec-mužský vzor pro budoucí život.“

23. Ve srovnání s ostatními kamarády a vrstevníky

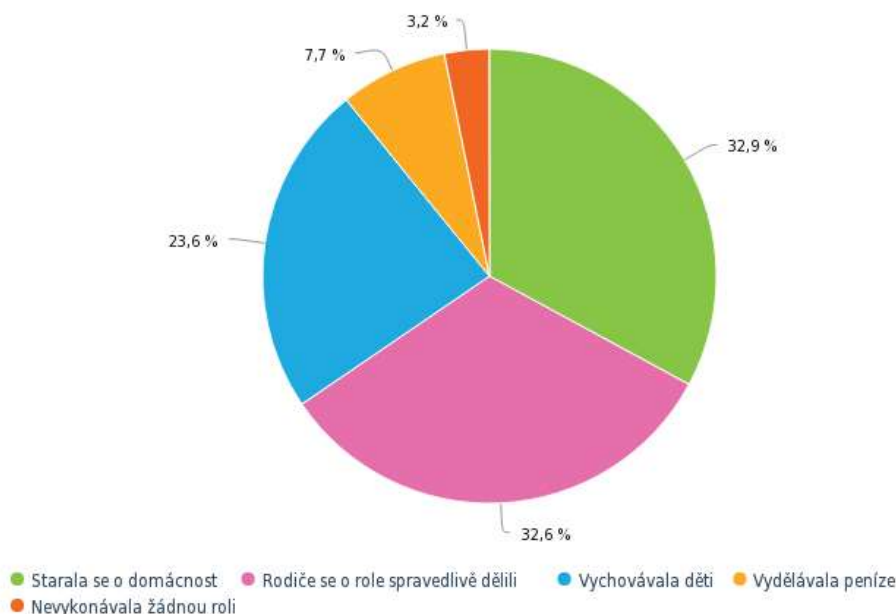

Graf 11 – Kamarádi a vrstevníci

Graf 11 Znárodnuje na sloupcovém grafu škálovou položku, která zjišťuje, jak respondenti vnímali své rodinné prostředí v porovnání s kamarády a vrstevníky. Většina 67,1% odpověděla, že neměl/a pocit nedostatku, neměl/a jsme ani víc, ani míň než ostatní. Přesně 52 respondentů uvádí, že měli všeho dostatek, rodiče jim koupili to, co potřebovali i co si přáli.

Část respondentů, když se srovnává s kamarády a vrstevníky, má dojem, že ostatní mají lepší a dražší věci, hračky a oblečení. Jiné důvody uvedli dva respondenti a to takové: „*Neměl jsem tak luxusní věci jako třeba jiní, ale netrápilo mně to a byl jsem s tím v pohodě*“ a „*Měl jsem vše, co jsem potřeboval a to, co jsem chtěl, bylo za zásluhu*“

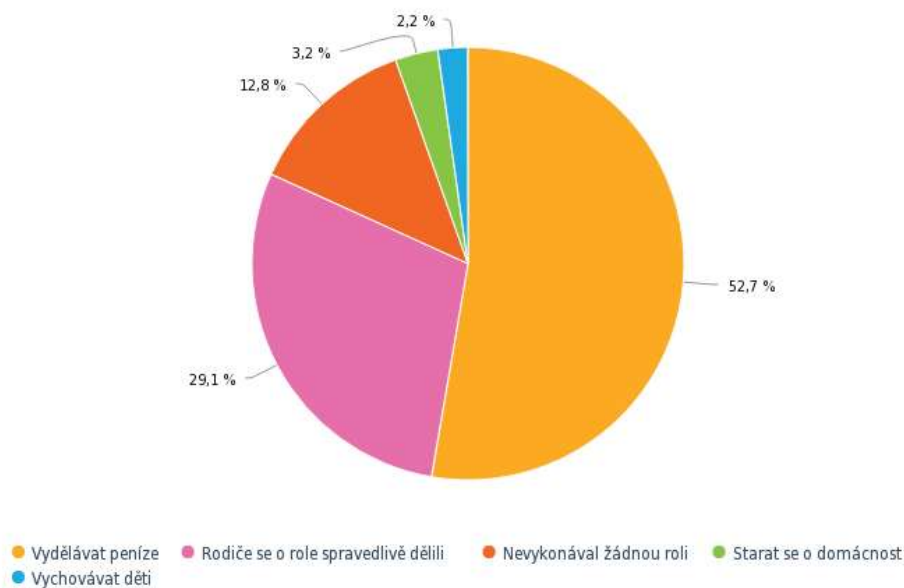
24. Jakou hlavní roli plnila vaše matka

Graf 12 – Role matky

Graf 12 Respondenti byli tázáni, na to jakou hlavní roli měla matka v jejich rodině. Deset odpovídajících uvedlo, že jejich matka nevykonávala žádnou roli, to je 3,2% respondentů. Naopak u rolí, že kde se matka starala o domácnost a že rodiče se o role spravedlivě dělili, je 32%. To, že primární role matky byla výchova dětí, označilo 23,6% odpovídajících na dotazník. Zbytek respondentů (24) 7,7% odpovědělo, že hlavní roly matky bylo vydělávat peníze.

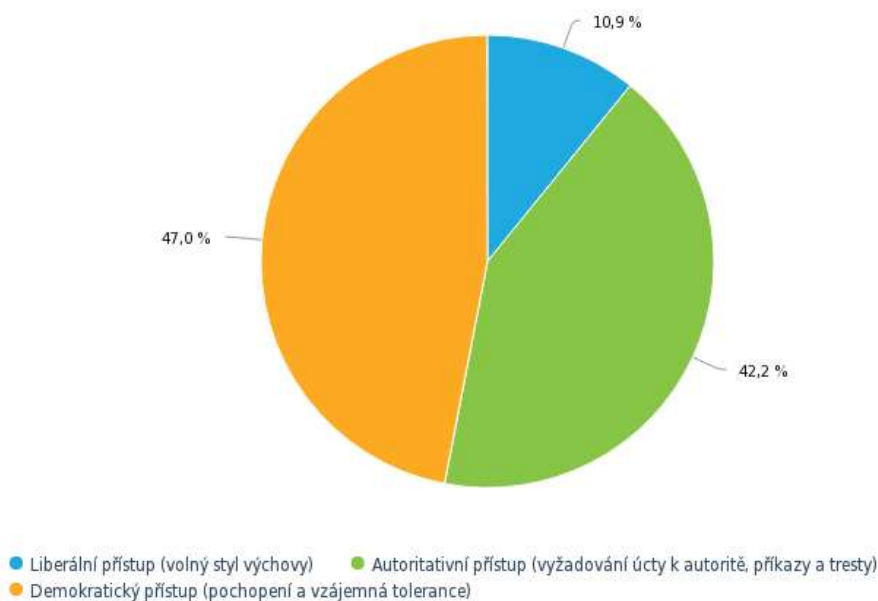
25. Jakou hlavní roli plnil Váš otec

Graf 13 – Role otce

Graf 13 V dotazníkovém šetření nás zajímalo, jakou hlavní roli měl v rodině otec. U více jak poloviny 52,7% (165) respondentů otcova hlavní role byla vydělávat peníze. Více jak jedna čtvrtina 29,1%(91) odpovídajících označilo možnost, že rodiče si role spravedlivě dělili. Dalších 12,8% (40) respondentů uvádí, že jejich otec žádnou roli nevykonával. Zbylá procenta se rozdělila k možnostem vychovávat děti (7) a starání se o domácnost (10).

26. Jakým způsobem Vás rodiče vychovávali

Graf 14 – Způsob výchovy

Graf 14 Závěrečnou položkou dotazníku byla otázka, jakým způsobem Vás rodiče vychovávali? Respondenti odpověděli následovně, demokratickým přístupem, s pochopením a vzájemnou tolerancí 47% (147), druhá část respondentů 42,2% (132) označila možnost, že byli vychováváni autoritativním přístupem, třetí část respondent 10,9%(34) uvedlo, že jejich rodiče ve výchově byli liberální.

6 INTERPRETACE DAT

V rámci praktické části byl stanoven výzkumný problém. Rovněž byly stanoveny cíle práce. Bakalářská práce byla kvantitativního pojetí, z čehož plyne, že data byla sbírána pomocí dotazníkového šetření. Dotazník byl vytvořen na webových stránkách Survio. Následně byl rozesílán na sociální síť. Získaný počet respondentů byl 313.

Jako první můžeme vidět, že z větší části se do dotazníkového šetření zapojilo více žen (255) než mužů (58). Nejčastěji odpovídali respondenti ve věku 20-30 let (53%) a 31-40 let (35%), toto téma je pro tyto respondenty aktuální, v tomto věkovém období se snaží navázat partnerské vztahy a plánovat budoucnost. Z dotazníkového šetření vyplývá, že 58% lidí je nevěřících a 42% lidí je věřících.

Hlavním stanoveným cílem práce bylo zjistit, **jakou formu partnerství preferují mladí lidé**. Pro 81% mladých lidí je preferovanou formou partnerského vztahu manželství. Další část lidí volí nesezdané soužití 13%. Pro šest respondentů je preferovanou formou život bez partnera (singles). Registrované partnerství preferují 2% respondentů. Šest ze všech respondentů uvádí, že nepreferují žádnou formu partnerství. Z dotazovaných pouze pro 10 respondentů není **důležité mít v životě partnera**, zbylých 303 (97%) respondentů vnímá, že je důležité mít v životě partnera. V **žebříčku životních hodnot** jsme vybrali hodnoty oženit se, vdát se a mít děti, mít rodinu, na formě společného soužití nezáleží, mít stálého partnera, dosáhnout úspěchu v zaměstnání, dosáhnout co nejvyššího vzdělání a věnovat se zálibám. Respondenti řadili tyto hodnoty dle škálové stupnice, kde platí, že 1 – nejdůležitější hodnota a 6 - nedůležitá hodnota. Po vyhodnocení je jasné, že pro respondenty je prioritou mít stálého partnera, na druhém místě je oženit se, vdát se a mít děti, další podstatnou hodnotou je mít rodinu, bez ohledu na to, v jakém partnerském soužití žijeme. Do druhé poloviny hodnot řadíme úspěch v zaměstnání - na čtvrté pozici. Jako méně důležitou hodnotu vnímají respondenti věnovat se zálibám a nejméně důležitou hodnotou z výběru hodnot je dosažení co nejvyššího vzdělání. V době, kdy respondenti vyplňovali dotazník, byla jejich **momentální partnerská situace** následovná: 191 osob bylo ve vztahu déle než rok a 18 osob ve vztahu méně než jeden rok. Menší část respondentů (102) uvedla, že jsou nezadaní a dvě osoby jsou ve vztahu kratší než jeden měsíc. Z toho vyplývá, že mladým lidem záleží na tom, jaké vztahy budují, přemýšlí o založení rodiny a vnímají rodinu a partnerské vztahy jako důležitou hodnotu života.

Prvním dílčím cílem bylo **zjistit, v jakých partnerských vztazích by chtěli žít mladí lidé v budoucnu**. Jako ideální formu partnerského vztahu manželství označilo 268 respondentů z celkového počtu 313, což je většina odpovídajících. Jen 39 respondentů považuje nesezdané soužití jako ideální formu partnerství. Mít stálého partnera je ideální forma vztahu pro 5 respondentů a jeden s dotazovaných vnímá ideálním stavem žít bez partnera. Na otázku, zda respondenti **cítí tlak ze společnosti**, jsme zjistili, že 5% určitě cítí tlak společnosti na svůj partnerský život, možnost spíše ano označilo 23% respondentů. Zbývá většina odpovídajících uvedla možnost spíše ne 37% a možnost určitě ne 35%. V dotazníkové šetření nás zajímalo, v čem vidí respondenti **výhody a nevýhody manželství**. Dotazovaní měli seřadit čtyři výhody 1 - největší výhoda, 4 - nejmenší výhoda. Výsledkem bylo, že bezpečné zázemí je největší výhodou, na druhém místě je výhodou manželství to, že je to nejvhodnější prostředí pro výchovu dětí, třetí pozice, že výhodou jsou právní záruky a nejmenší výhodou spatřují respondenti v materiální jistotě. Stejně tak měli odpovídající seřadit, jaké vidí nevýhody v manželství. První největší problémem vidí respondenti ve ztíženém rozchodu, dále pak omezení osobní svobody, následují právní závazky k manželovi či manželce a nejmenší nevýhodou dle respondentů je společné hospodaření s příjmy. Zajímaly nás také **výhody a nevýhody nesezdaného soužití**. Stejně jako u výhod a nevýhod manželství, měli respondenti řadit čtyři výhody a čtyři nevýhody. Mezi největší výhodou nesezdaného soužití odpovídající označili možnost snadného rozchodu. Na druhém místě uvádí možnost ověřit si vzájemnou adaptaci, na třetím místě jsou žádné právní závazky vůči partnerovi či partnerce a osobní nezávislost. Nevýhody partnerského soužití dle respondentů vypadají následovně. Na první pozici jsou dvě položky - absence právních závazků a citová a sociální nejistota. Obavy z možného rozchodu respondenti řadí na druhé místo nevýhod partnerského soužití. Nedostatečná záruka správné výchovy dětí je na konci seřazených možností. Můžeme tedy říci, že mladí lidé manželství považují za určitý ideál partnerských vztahů. Manželství vnímají jako bezpečné zázemí pro partnery, ale i velmi dobré prostředí pro výchovu dětí.

Druhým stanoveným cílem bylo **popsat, z jakého rodinného prostředí mladí lidé pochází**. Z dotazníkového šetření plyne, že velká část respondentů pochází z úplných rodin 80% a ve střídavé péči u rozvedených rodičů vyrůstalo jen 7 osob. Ovšem 22 osob možnost, že žili s jedním rodičem a s jeho novým partnerem. Celkově 26 osob z 313 respondentů uvádí, že vyrůstali v neúplné rodině pouze s jedním z rodičů. Dále lze vyčíst, **s kolika sourozenci respondenti v rodině žili**. Většinou respondenti vyrůstali s jedním sourozencem (53%)

nebo se dvěma sourozenci (24%). Stejně procento respondentů 9% vyrůstalo se třemi sourozenci nebo jako jedináček. Patnáct osob (4%) žilo v rodině se čtyřmi i více sourozenci. **Charakteristiku rodinného prostředí** respondenti hodnotí velmi kladně. Rodinné prostředí vnímáno jako výborné označilo 41%, jako dobré rodinné prostředí 49%. Ostatních 9% považuje své rodinné prostředí za problémové a jen dva lidé uvádí, že vyrůstali ve velmi problémovém rodinném prostředí. Co respondentům **v rodině nejvíce chybělo**, byla komunikace a povídání si s rodiči (24%), někteří z respondentů měli pocit, že zájem rodičů o jejich osobu je nedostačující (19%), stejně tak 19% odpovídá, že jim chybělo společné trávení volného času s celou rodinou. Kvalitní oblečení, boty, hračky a elektronika chyběla 6% odpovídajících. Někteřým chyběl mužský vzor a zájem otce (2). Jeden respondent uvádí nedostatečné porozumění si s rodiči. Většina respondentů (170) byla s rodinou spokojená a nechybělo jim v rodině nic. V další položce respondenti odpovídali, jak se cítili mezi **ostatními kamarády a vrstevníky**. Význačná část nemá pocit nedostatku (210). Dostatek všeho uvedlo 52 respondentů, rodiče jim koupili vše, co potřebovali nebo co si přáli. Dojem, že vrstevníci mají lepší materiální vybavení, uvádí 45 osob a zbylých 20 respondentů vnímalo, že věci měli staré nebo po sourozencích, rodiče jim nekoupili téměř nic. Z vyhodnocených výsledků plyne, že **styl výchovy**, kterým respondenti byli vychováváni, byl demokratický (47%) nebo autoritativní (42%), jen malé procento (10%) označilo možnost liberálního stylu výchovy. Každý člen rodiny zastává sociální roli. Nás v dotazníkovém šetření zajímalo, **jakou hlavní roli v rodině zastávala matka a otec**. Z výsledků je patrné, že matka se starala o domácnost (33%), výchovu dětí (24%), vydělávala peníze (8%), nevykonávala žádnou roli (3%) a rodiče se o role spravedlivě dělili (33%). Otcova hlavní sociální role v rodině je vydělávat peníze (53%), nevykonával žádnou roli (12%), staral se o domácnost (2%), výchova dětí (2%) a rodiče se o role spravedlivě dělili (29%). Obecně můžeme říci, že mladí lidé pochází z úplných rodin a rodinné prostředí hodnotí kladným způsobem. Rodiče mladých lidí se snažili vybudovat takové rodinné prostředí, aby jejich děti měli dostatek materiálních věcí a necítili se méně cenní mezi kamarády a vrstevníky. U otázky jakou hlavní roli měla matka, respondenti se v odpovědích poměrně rozcházejí, ale u hlavní role otců je z velké části patrné, že otec je živitelem rodiny a vydělává peníze. Zajímavostí je, že větší procento otců nevykonávalo v rodině žádnou sociální roli (uvedlo 40 respondentů), na rozdíl od matek, deset respondentů ale uvádí, že matka nevykonávala žádnou roli v rodině.

Třetím cílem práce bylo **definovat, podle čeho si mladí lidé vybírají partnera**. Z uvedených možností mohli respondenti označit jednu nebo více možností. Z toho vyplývá, že ve

vztahu hledají mladí lidé hlavně vzájemné porozumění (90%), fyzické přitažlivosti (29 %), stabilního rodinného prostředí (15%), sexuální přitažlivosti (15 %), ekonomického zajištění (10%). Dva respondenti dodávají možnost společných hodnot a společné zájmy. Také nás zajímalo, jestli jsou respondenti **při výběru partnera ovlivněni tím, jakým stylem žijí jejich rodiče**. Možnost určitě ano vybralo 88 respondentů, spíše ano označilo 107 respondentů, spíše ne označilo 84 respondentů a pouhých 34 respondentů se domnívá, že to, jakým stylem žijí jejich rodiče, je neovlivňuje při výběru partnera. Posledním dílčím cílem je **zjistit, zda rodinné prostředí ovlivňuje partnerské vztahy mladých lidí**. Předpokladem je, že rodinné prostředí, může ovlivnit partnerské vztahy mladých lidí. Z dotazníkového šetření však plyne, že polovina (52%) respondentů by rodinné prostředí, ve kterém jsme vyrůstali, zanechali i pro svůj partnerský život. Ovšem druhá polovina respondentů označila možnost spíše ne (21%), určitě ne (20%) nebo odpověď nevím (7%). Na otázku **cítíte tlak z rodiny na Váš partnerský život** respondenti odpověděli určitě ano (24), spíše ano (50), spíše ne (108), určitě ne (131). **Záleží vám na tom, co si o Vašem partnerovi myslí Vaše rodina**. Po vyhodnocení výsledků je jasné, že 84 respondentů určitě záleží na tom, co si myslí o partnerovi rodina a 125 osob uvedlo, že spíše ano, je pro ně podstatné to, co si rodina myslí o partnerovi. Zbývá část respondentů označila možnost spíše ne (81) a určitě ne (23).

7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Mladí lidé v dnešní době mají mnoho možností, jak prožít svůj život. Mohou studovat, cestovat, věnovat se zálibám a koníčkům, budovat kariéru. Při všech těchto možnostech, však nezapomínají na partnerské vztahy a přemýšlí o své, ať už blízké či vzdálenější budoucnosti. Dnešní společnost se může zdát velmi otevřená a tolerantní, ale nemusí tomu tak být. Vzhledem k výsledkům vyplývajícím z této bakalářské práce, a to, že je převážnou většinou respondentů upřednostňován model manželství a tradiční rodiny, přičemž více jak polovina respondentů by zachovala typ rodinného prostředí, ve kterém vyrůstala, by doporučení pro praxi měla spočívat ve vytvoření takových sociálních prorodinných opatření a podmínek, které by utvrdily mladé lidi ve volbě zachování tradiční rodiny. Případně, při jiném preferovaném typu partnerského soužití, vytvoření dobrých sociálních a právních podmínek pro výchovu dětí. Vytvoření těchto podmínek je úlohou státu a každého z nás.

ZÁVĚR

Tématem této bakalářské práce bylo Preference partnerských vztahů mladých lidí ve vztahu k rodinnému prostředí. Teoretická část se zaměřila na rodinu a její vývoj, typy a funkce rodiny. Dočetli jsme se, jaký byl historický a současný pohled na rodinu. Zajímalo nás také, jak mladé osoby ovlivňuje rodinné prostředí. Blíže jsme specifikovali formy partnerského soužití. Zajímalo nás manželství, nesezdané soužití, rodiny s jedním rodičem, registrované partnerství a život singels. Poslední kapitola teoretické části se věnuje výběru partnera.

V praktické části jsme zjišťovali pomocí dílčích cílů, v jakých partnerských vztazích by chtěli mladí lidé žít, z jakého rodinného prostředí pochází, podle čeho si vybírají partnera a zda a nakolik rodinné prostředí ovlivňuje jejich partnerské vztahy. Práce byla zpracována pomocí dotazníkového šetření, které bylo rozesíláno pomocí sociálních sítí, přičemž výzkumu se mohli zúčastnit mladí lidé v rozmezí věku 18 – 40 let, bylo získáno 313 odpovědí. Následně jsme vyhodnotili odpovědi respondentů a analyzovali získaná data. Z výzkumu vyplývá, že více jak 50% procent dotazovaných by model rodinného prostředí zachovalo i pro své vlastní rodiny, původní rodinné prostředí bylo v téměř 90% respondenty charakterizováno jako dobré či výborné. Preferovaným typem soužití je manželství, přičemž stěžejním faktorem při výběru partnera je vzájemné porozumění. Tento výzkum nám ukázal, že přesto, že se rozvíjí i jiné typy partnerského soužití, mnohdy vyvolané módními trendy, tradiční manželství je pro mladé lidi hlavním pilířem, základem pro fungování rodiny, tím pádem i státu. Na závěr práce jsme se věnovali interpretaci dat, shrnutí a doporučení pro praxi. Je dobré, že mladí lidé pohlíží na manželství pozitivně a většina ho vnímá jako ideální, jak pro partnerský život, tak i pro výchovu dětí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1) ČESKO, 2012. Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>.
- 2) ČESKO, 2006. Zákon č. 115/2006 Sb., Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>.
- 3) DUNOVSKÝ, Jiří a kol., 1999. Sociální pediatrie: Vybrané kapitoly. 1. vyd. Praha: Grada Pub. 279 s. ISBN 80-7169-254-9.
- 4) FANEL, Jiří. Gay historie. Praha: Dauphin, 2000. 527 s., [8] obr. příl. ISBN 80-7272-010-4.
- 5) FIALOVÁ, Ludmila, Dana HAMPLOVÁ, Milan KUČERA a Simona VYMĚTALOVÁ. Představy mladých lidí o manželství a rodičovství. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, 163 s. ISBN 80-85850-87-7.
- 6) GIDDENS, Anthony, 1999. Sociologie. Vyd. 1. Praha: Argo. 595 s. ISBN 80-7203124-4.
- 7) HAMPLOVÁ, Dana, ŠALAMOUNOVÁ, Petra, ŠAMANOVÁ, Gabriela. Životní cyklus sociologické a demografické perspektivy, Praha: Sociologický ústav AV ČR, vydání první, 2006, IBSN 80-7330-082-6.
- 8) JANOŠOVÁ, Pavlína. Homosexualita v názorech současné společnosti. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2000. 218 s. ISBN 80-7184-954-5.
- 9) KELLY, K. T. Rozvod a druhý sňatek: tváří v tvář výzvě. Brno: Nakladatelství Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. ISBN 978-80-7325-729-3.
- 10) MAŘÍKOVÁ, H. a kol. Jaká je naše společnost? Otázky, které si často klademe. Praha: Sociologické nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7419-025-4.
- 11) MATĚJKOVÁ, Erika, 2007. Jak řešit konflikty a problémy v partnerských vztazích. Praha: Grada. Partnerské vztahy. ISBN 978-80-247-1832-3.
- 12) MATOUŠEK, Oldřich. Rodina jako instituce a vztahová síť. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 161 s. ISBN 80-86429-19-9.
- 13) MOŽNÝ, Ivo. Rodina a společnost. 2., upr. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008, 323 s. ISBN 978-80-86429-87-8.
- 14) ONDREJKOVIČ, P. Rodina v novom miléniu. Nitra: Univerzita Koštantína Filozofia v Nitre, 2006. ISBN 80-8050-982-4.

- 15) KLAPILOVÁ, Světlana, 2000. Kapitoly ze sociální pedagogiky. Olomouc.
- 16) KRATOCHVÍL, S.: Manželská terapie. II. vyd., Mach, Hradec Králové 1992.
- 17) KRAUS, Blahoslav. Společnost, rodina a sociální deviace. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. 157 s. Recenzované monografie, 44. ISBN 978-80-7435-411-3.
- 18) KRAUS, Blahoslav. Základy sociální pedagogiky. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 215 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
- 19) KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky. Brno: Paido, 2001, 199 s. ISBN 80-7315-004-2.
- 20) PŘADKA, Milan, KNOTOVÁ, Dana, FALTÝSKOVÁ, Jarmila, 2004. Kapitoly ze sociální Pedagogiky. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně. 45 s. ISBN 80-210-3469-6.
- 21) SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologie rodiny. 1. vyd. Praha: Portál, 2001, ISBN 80-7178-559-8.
- 22) SKARUPSKÁ, Helena, 2006. Úvod do kulturní a sociální antropologie. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-1509-7.
- 23) ŠTĚPÁNKOVÁ, M., CIZINSKÝ, P., Registrované partnerství pro začínající, 2006. Praha: Nadační fond Slovak-Czech Women's Fund, ISBN 80-239-7821-7
- 24) ŠKRABÁNKOVÁ, J. Vliv rodinného prostředí na utváření osobnosti. Pedagogická orientace 2004, č. 1, s. 38-43. ISSN 1211-4669.
- 25) RABUŠIC, Ladislav. Kde ty všechny děti jsou?: porodnost v sociologické perspektivě. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakl., 2001, (Sociologické nakladatelství), sv. 32. ISBN 80-864-2901-6.
- 26) TOMÁŠEK, Marcel. Singles a jejich vztahy: kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabituující jednotlivce v České republice. Sociologický časopis. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006, roč. 42, č. 1, s. 81-106. ISSN 0038-0288.
- 27) VESELÁ, Renata et.al. Rodina a rodinné právo, historie, současnost a perspektivy, Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2003, IBSN 80-86432-48-3, s. 241.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Ot. otázka

Č. číslo

Sb. sbírka

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Struktura věku

Graf 2 – Vyrůstal/a jsem v rodině

Graf 3 - Vyrůstal/a jsem spolu

Graf 4 – Charakteristika rodinného prostředí

Graf 5 – Preference partnerského života

Graf 6 – Důležitost mít partnera

Graf 7 – Výběr partnera

Graf 8 – Rodinné prostředí bych ne/zanechal pro svůj život

Graf 9 – Ideální partnerské soužití

Graf 10 – V rodině chybělo

Graf 11 – Kamarádi a vrstevníci

Graf 12 – Role matky

Graf 13 – Role otce

Graf 14 – Způsob výchovy

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Životní hodnoty

Tabulka 2 – Vliv rodičů

Tabulka 3 – Tlak z rodiny

Tabulka 4 – Názor rodiny

Tabulka 5 – Tlak ze společnosti

Tabulka 6 – Výhody manželství

Tabulka 7 – Nevýhody manželství

Tabulka 8 – Výhody nesezdaného soužití

Tabulka 9 – Nevýhody nesezdaného soužití

SEZNAM PŘÍLOH

PI - Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Preference partnerských vztahů

Preference partnerských vztahů

Dobrý den,

Jmenuji se Pavlína Javoříková, jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, obor Sociální pedagogika. Zpracovávám bakalářskou práci na téma Preference partnerského života mladých lidí ve vztahu k rodinnému prostředí.

Tímto bych Vás chtěla požádat o vyplnění dotazníku.

Dotazník je anonymní a jeho výsledky budou použity pouze jako studijní podklad ke zpracování bakalářské práce.

Děkuji za Váš čas a pozornost, kterou věnujete vyplnění mého dotazníku.

1. Jsem

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Žena
- Muž

2. Věk

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Méně než 20let
- 20-30let
- 31-40let

3. Jsem věřící

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano
- Ne

4. Vyrůstal/a jsem v rodině

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Úplně s oběma vlastními rodiči
- Ve střídavé péči u rozvedených rodičů
- Neúplně (pouze s jedním rodičem)
- S jedním s rodičů a jeho novým partnerem
- Jiné (uveďte stručně jaké)

5. Vyrůstal/a jsem spolu

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Se čtyřmi nebo více sourozenci
- S třemi sourozenci
- Se dvěma sourozenci
- S jedním sourozencem
- Jsem jedináček

6. Rodinné prostředí bych charakterizoval/a

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Výborně
- Dobře
- Problémově
- Velmi problémově

7. Vaše momentální partnerská situace

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Nežadný/á
- Ve vztahu méně než měsíc
- Ve vztahu méně než rok
- Ve vztahu déle než rok

8. Důležitost Vašich životních hodnot

Nápověda k otázce: Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. - nejdůležitější, poslední - nejméně důležitá)

Oženit se, (vdát se) a mít děti	<input type="text"/>
Mít rodinu, na formě společného soužití nezáleží	<input type="text"/>
Mít stálého partnera	<input type="text"/>
Dosáhnout úspěchu v zaměstnání	<input type="text"/>
Dosáhnout co nejvyššího vzdělání	<input type="text"/>
Věnovat se zálibám	<input type="text"/>

9. Jakou formu partnerského života preferujete

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Manželství
- Nesezdané soužití
- Registrované partnerství
- Singles (bez partnera)
- Jiné (uveďte stručně jaké)

10. Je pro Vás v životě důležité mít partnera/ku

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

11. Partnera/ku bych si vybíral/a podle

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Fyzické přitažlivosti
- Vzájemného porozumění
- Ekonomického zajištění
- Stabilního rodinného prostředí
- Sexuální přitažlivosti
- Jiné (uveďte stručně jaké)

12. Ovlivňuje Vás při výběru partnera to, jakým stylem žijí Vaši rodiče

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

13. Cítíte tlak z rodiny na Váš partnerský život

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

14. Záleží Vám na tom, co si o Vašem partnerovi myslí Vaše rodina

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne

15. Cítíte tlak ze společnosti na Váš partnerský život

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Určitě ano
 Spíše ano
 Spíše ne
 Určitě ne

16. Rodinné prostředí, ve kterém jsem vyrůstal/a, bych zanechal/a i pro svůj partnerský život

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Určitě ano
 Spíše ano
 Spíše ne
 Určitě ne
 Nevím

17. Jaký druh partnerského soužití považujete za ideální

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Žít v manželství
 Žít v nesezdaném soužití
 Mít stálého partnera, ale žít odděleně
 Žít bez stálého partnera

18. V manželství vidím výhody

Nápověda k otázce: *Změřte pořadí položek dle svých preferencí (1. - největší výhodou, poslední - nejmenší výhodou)*

Bezpečné zázemí

Právní záruky

Materiální jistota

Nejvhodnější prostředí pro výchovu dětí

19. V manželství vidím nevýhody

Nápověda k otázce: *Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. - největší nevýhoda, poslední - nejmenší nevýhoda)*

Omezení osobní svobody	<input type="text"/>
Ztížený rozchod	<input type="text"/>
Právní závazky k manželovi/ce	<input type="text"/>
Společné hospodaření s příjmy	<input type="text"/>

20. V nesezdaném soužití vidím výhody

Nápověda k otázce: *Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. - největší výhodu, poslední - nejmenší výhodu)*

Možnost snadného rozchodu	<input type="text"/>
Možnost ověřit si vzájemnou adaptaci	<input type="text"/>
Žádné právní a morální závazky vůči partnerovi/ce	<input type="text"/>
Osobní nezávislost	<input type="text"/>

21. V nesezdaném soužití vidím nevýhody

Nápověda k otázce: *Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. - největší nevýhoda - nejmenší nevýhoda)*

Absence právních závazků partnera/ky	<input type="text"/>
Obavy z možného rozchodu	<input type="text"/>
Citová a sociální nejistota	<input type="text"/>
Nedostatečná záruka správné výchovy dětí	<input type="text"/>

22. V rodině Vám nejvíce chybělo

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Komunikace, povídání si s rodiči
- Společně strávený čas s rodiči
- Zájem rodičů o mou osobu (má problémy, přátele, školu)
- Kvalitní oblečení, boty, hračky, elektronika
- Nechybělo mi nic
- Jiné (stručně popište co)

23. Ve srovnání s ostatními kamarády a vrstevníky

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Jsem měl/a všeho dostatek, rodiče mi koupili vše, co jsem potřeboval/a a co jsem si přál/a
- Neměl/a jsem pocit nedostatku, neměl/a jsem ani víc, ani míň než ostatní
- Jsem měl/a dojem, že ostatní mají lepší a dražší věci, hračky, oblečení, ...
- Rodiče mi nekupovali téměř nic, vše jsem měl/a staré nebo po sourozencích
- Jiná odpověď (uveďte stručně jaké)

24. Jakou hlavní roli plnila Vaše matka

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Vychovávala děti
- Starala se o domácnost
- Vydělávala peníze
- Rodiče se o role spravedlivě dělili
- Nevykonávala žádnou roli

25. Jakou hlavní roli v rodině měl Váš otec

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Vychovávat děti
- Starat se o domácnost
- Vydělávat peníze
- Rodiče se o role spravedlivě dělili
- Nevykonával žádnou roli

26. Jakým způsobem Vás rodiče vychovávali

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Liberální přístup (volný styl výchovy)
- Autoritativní přístup (vyžadování úcty k autoritě, příkazy a tresty)
- Demokratický přístup (pochopení a vzájemná tolerance)